

LEXNITZ (Leštnice)

Byla malá vesnice, přičleněná ke Slavonicím, která ležela v údolí na moravsko-rakouských hranicích, čtvrt hodinu západně od Maříže. V roce 1945 byla srovnána se zemí, poté co obyvatelstvo muselo toto místo dne 6. června opustit. Silnice ze Slavonic přes Maříž, Leštnici, Kautzen v Dolním Rakousku – Heidenreichstein končí dnes u ostatního drátu.

První archivní zmínka pochází z roku 1399. V tomto roce je vesnice jmenována u Modes (Matějovec), 1436 u Českého Rudolce. Jiřík Čeloud von Palowitz vložil 1558 tuto vesnici společně s Kadolcem Artlebu (Hartlieb) z Hodějova a Johance z Osečan (Zemské desky Brno XXIV, 4). Od 1580-1761 patřila Leštnice společně s Kadolcem Slavonickému špitálu, kterému tyto výměnou získané vesnice věnoval Zachariáš z Hradce. Dne 27. února 1761 nabyla rada města Slavonice při úředně určené dražbě obě vesnice za 6000 zlatých. Od té doby zůstala Leštnice u Slavonic a sdílela jejich proměnlivou historii. (Hosák, strana 19). Byla takto podřízena také panství v Telči (Tiray, Vlastivěda, str. 94).

Leštnice, ryze německá obec, byla začleněna do farnosti Staré Město/Čechy a ke škole v Maříži. Koncem 18. století existovalo v Leštnici 15 domů, 1921 pouze 12 domů s 50 obyvateli, z toho 38 Němců a 12 cizinců.

Katastrální území hraničilo na západě s Čechami, na jihozápadě s Dolním Rakouskem a zaujímal rozlohu 130 ha.

Leštnice vlastnila nejstarší dřevěnou kapli na Moravě. Jak je možno zjistit ze zprávy v „Der Südmährer (Jihomoravan) 1958, strana 149, stála vesnická kaple, která byla postavena podle vzoru východoevropských dřevěných kostelů, pod památkovou ochranou. Zvon tohoto kostelíku byl v První světové válce přenesen do Slavonic do kostela Božího Těla, poté co tamní zvon musel být odsud odvezen. (Schmidt, Lexnitz, HB 1958, str. 149).

* * *

*

LIDHERSCH – Liděřovice

Leží 7,5 km severně od Slavonic v nadm. výšce 502 m, měly ??? (chybí číslo) domů s 284 obyvateli a 784 ha rozlohy.

První písemná zmínka je 1332, kdy zde Wilhelm z Landštejna (von Landstein) založil kostel, který byl filiálním kostelem Dačic. V roce 1356 je zmiňován Pozděch von Lidhersch (Pozděch z Liděřovic), v roce 1372 Unka von Lidhersch (Unka z Liděřovic). V roce 1358 patří k Valtínova (Walterschlag) (V, od 1436-58 k Českému Rudolci (Böhmisch Rudoletz). Začátkem 16. století patřila ves Vladykům z Osečan a roku 1531 činí Kateřina z Osečan svého muže Ditricha Dobrovodského spoluvlastníkem vesnice Liděřovice. 1536 patří ves k Urbaneči. Před 1539 prodal Ditrich von Dobrovodský ves s patronátem Wolfovi Krajířovi a 1610 patří ves k panství Dačice.

Dle písemnosti údajně uložené v archívu v Pöltenberg u Znojma měl být liděřovický kostel v roce 1333 datován jako filiální kostel Dačic. Věž, postavená z lámaného kamene, v roce 1662 ještě dřevěná, byla bez omítky a pokryta šindelem jako kostel. V srpnu 1954 věž vyhořela. (HB 1955 s.69). Velkou raritou je dřevěná konstrukce krovu nad presbyteriem (kněžiště), která tvoří přímo galerii – ochoz.

Klenba kostelní lodi spočívá na dvou osmihranných kamenných sloupech uprostřed lodi. Svatostánek zdobený půvabnými ornamenty se dvěma výklenky vystupuje ze zdi a spočívá na vinutém kamenném sloupku. Nahoře je ukončen spleteným žebrovím. Na jednom z těchto tyčovitých žeber se nachází umělecky vytesaná Kristova hlava se šlechtným výrazem a jemnými rysy tváře. Svatostánek uzavírají dvě umělecky kované železné mříže. Toto celé je 3,20 m vysoké, sloup měří 1,53 m a svatostánek sám s horní ozdobou měří 1,67 m. Cenný deskový obraz byl v roce 1893 prodán Zemskému muzeu v Praze. Toto mělo být údajně dílo Albrechta Dürerra. Tento kostel zasvěcený sv. Leonhardu byl filiálním kostelem Lipoltova, kdysi Cizkrajova (Sitzgras). Původně byl zasvěcen sv. Jíří a pochází z 15. století.

V místě byla jednotřídní německá základní škola, která byla v roce 1944 navštěvována 36 školáky, 1 spořitelna (Raiffeisenkasse) a Dobrovolní hasiči.

LIPOLZ - Lipolec

je ves 9,5 km severně od Slavonic, v n.m. výšce 520 m, měla 79 domů, 291 obyvatel, rozlohu 1081 ha a první písemná zmínka je již v roce 1390.

V roce 1616 byl Lipolec tržní ves, ale v polovině 18. století ves prodala tržní právo městu Dačice a poté upadla na úroveň vesnice. Od roku 1399 do roku 1459 je Lipolec součástí

Bilkau (Bílkov?), od 1487 do 1610 přináleží k Dačicím.

Podle jednoho dokumentu měl být Lipolec písemně zmíněn již roku 1353, poté již v roce 1390 zde stála fara. Tato ovšem během náboženských nepokojů zanikla a obnovena byla roku 1736. Někdejší kostelní tvrz je zasvěcena sv. Lambertovi. Kostel stojí na vyvýšenině nad vesnicí, je prastarý, má 3 jednoduché oltáře a na věži tři zvony. Je to prastará, vzácná stavba starých kostelních zakladatelů, je z lámaného kamene, 17 m vysoká a bez omítky. Vrchní část je opatřena dřevěnou galerií, spočívá na krátkých kamenných konzolích. Do farnosti Lipolec byly přičleněny vesnice Hostes, Liděřovice (Lidhersch) a Peč (Petschen)- Sommerzeile (Letní ulice).

Již od roku 1668 byla v Lipolci škola, ale teprve v roce 1792 byla vybudována škola dnešní.

Od roku 1922 byla v Lipolci jednotřídní česká menšinová škola.

Lipolec měl poštu, 1 dětskou školku, spořitelnu (Raiffeisenkasse) a Dobrovolné hasiče.

V katastru obce se nachází několik rybníků a křížů podél cest. Jižně od vesnice se vztyčuje 606 m vysoký Pletz-Berg.

* * *

*

LOSPITZ (Lovčovice)

Leží 4 km severně od Döschen (Dešná) a 5 km jihozápadně od Jamnitz (Jemnice), měly 23 domů a 122 obyvatel, rozlohu 417 ha.

V roce 1350 jsou zmiňovány jako vlastnictví Petera von Lospitz (Lovčovice). Nevhlas von Oponeschitz vložil tvrze a statky Martinkovi z Libozvar. Poté vlastnil tyto statky Chval z Radíkova, který je poté v roce 1386 nechal vložit bratrům Jarkovi a Kunschovi z Krajovic, později od těchto statky 1390 vloženy Pilgramu z Kopitec. Od roku 1528 do 1600 tvoří tyto statky část panství Pullitzů. Ve 14. a 15. století vznikla v Lospitz (Lovčovicích) tvrz. Již 1351 se objevuje s označením Lobcowycz.

Okolí Lovčovic – leží na široké náhorní plošině – je velmi úrodná. Byla to ryze selská vesnice. Byla přidělena ke škole a farnosti Döschen (Dešná).

* * *

*

MAIRES (Maříž)

Je ulicová ves 3 km jihozápadně od Slavonic, ležící v bezprostřední blízkosti Trojmezí hranice Čech, Moravy a Dolního Rakouska. 535 m n.m., 64 domy, 217 obyvatel, 389 ha území; první písemná zmínka 1372. Původně byla Maříž zemskoknížecí a vlastnila tvrz, stala se ale brzy samostatným statkem. Až do roku 1540 se psal tamní šlechtický rod „von Maires“. Toto místo se v 16. století psalo jako „Marejž“.

Markrabě Johanna propůjčila tvrz a vesnici Maříž bratrům Ulrichovi a Joschkovi z Olešné v roce 1372 jako léno. Ulrich zde sídlil ještě v roce 1391 (CDM X, 147; XV, 321) Jejich potomci se psali „von Maires“. Na přelomu 15. století vlastnili vesnici bratři Bohunek, Johann a Wenzel von Rötshitz (z Řečic), které Vladislav II. 1494 z léna vyloučil. (Zemské desky Brno XII, 34). Nejmladší z těchto bratrů, Wenzel, vložil 1514 vesnici Marejž Bohuslavovi a Nikolausovi, bratřím Vladykům z Řečic. (Zemské desky Brno XIV, 20), z jejich potomků

sídlili na Maříži ještě v letech 1569-1575 Ditrich Řečický a 1601 Johann Řečický von Rötschitz. (Soudní předkládací kniha (Půhoň) Brno XXV, 340).

V roce 1607 prodal tento tvrz a vesnici Maříž paní Marii Anně Kořenský von Tereschau (Zemské desky Brno XXX, 48). Její bratři Jobst a Adam Kořenský zdělili tento statek a prodali jej za 8000 Moravských zlatých Wolfovi von Eynczingen (vloženo 1612) a jehož Syn Jiřík vkládá 1612 Marež znojemskému občanovi Johanovi Ryderovi von Ryderau (Zemské desky Brno XXX, 42). Tento prodává tyto statky za 12000 Moravských zlatých Ernstovi Stockhornerovi von Dtorein na Vraníně (Zemské desky Brno XXX, 51). Později vlastnil tyto statky Peter Adler von Král, od 1630-83 Jakob Adler von Zinnenburg a jeho syn Johann Franz, za nich byla prodána část Maříže do Bolíkova (Wölking) (1600-1613 patří k Bolíkovu), 1683 až 1693 je vlastníkem Maříže Otto Rudolf hrabě Schaumburg, 1693-1702 Johann Rudolf Goldmüller von Goldenstein, 1702-10 Johann Georg Hausperký von Fanal, 1710 do 1712 Maximilian Zelecký von Počenic, 1713-90 Butzovi von Rolsberg, 1790-93 Johann svobodný pán Madrovský, 1793-1823 Ruppovi von Ehrenstrohm, 1823-40 Fr. Rytíř von Leon, potom Berta svobodná paní von Erben a jiní.

Zámek, pocházející z roku 1717, obklopený velkým krásným parkem, byl po roce 1945 vydán napospas chátrání a nakonec zbourán.

Malá vesnická kaple vznikla v roce 1817, je zasvěcena „Marii-Pomocnici“. Tehdejší majitel panství Franz Rupp rytíř von Ehrenstrohm nechal kapli postavit z vděčnosti po těžkých hladových letech. Jednotřídní škola pochází z konce 18. století a byla v roce 1879 navštěvována 63 žáky. Tehdy měla Maříž 430 německých obyvatel. Vesnice byla přiřazena k farnosti Slavonice.

Na silnici do Slavonic stojí „Kaple u Tří lip“, jedná se o údajné pohřební místo občanů, zemřelých v roce 1619 na mor. Nedaleko místa leží v lese „Trojmezní kámen“, trojúhelníkový opracovaný žulový blok, který označuje hranice mezi Čechy, Moravou a Rakouskem. V bezprostřední blízkosti se vztýčuje „Vysoký Kámen“, dnes zvaný „Čihadlo“ – 700 m vysoký, dříve oblíbený výletní cíl, leč dnes nepřístupný.

Autobus zajišťuje 2x denně spojení mezi Maříží a Slavoniemi. Silnice do Rakouska končí na hranici. Již neexistuje žádný přeshraniční provoz.

* * *

*

Margarethen (Marketa)

589 m n.m., 42 domů, 176 obyvatel, 274 ha území,

leží na náhorní plošině ca 2 km severovýchodně od Nových Sadů nad Dyjí (Neustift an d. Thaya) a 10 km východně od Slavonic.

Ulicová ves rozkládající se na jižním svahu Hory slunovratu (Sonnwendberg – 626 m n.m.), vznikla 1707 rozdělením dřívějších pozemků poplužního dvoru vrchností Starého Hobzí, panem Maximilianem Franzem von Deblin. 1718 se vesnice jmenuje Svatá Markéta a náleží k panství Staré Hobzí. V polovině 18. století byla označena jako pustá, 1786 byla obnovena rozparcelováním dvorce. Tímto vznikla na místě původní vesnice Stará-Markéta a vedle této následovalo poté parcelování Nové-Markéty. Obě osady zůstaly ale se svými částmi jednou katastrální obcí, protože později mnohdy nejsou vedeny jako rozdělené obce.

Pojmenování je dle staré zaniklé kaple, nám dnes již neznámé, která byla zasvěcena svaté Markétě. Školou a farností byla Markéta přiřazena k Novým Sadům nad Dyjí, jejichž obecná škola byla 1919 přeložena do Písečné nad Dyjí, aby bylo vytvořeno místo pro českou obecnou školu v Nových Sadech nad Dyjí.

V pojednání „Od zpustlé vesnice Schönakwitz k osadě Markéta“ (HB 1954, S. 386) informuje vrchní učitel Rudolf Hruschka, že kdysi měla stát mezi Písečnou a Modleticemi nad Dyjí vesnice Schönakwitz, která byla v roce 1626 zničena požárem a již nikdy nebyla obnovena, i když 6 sedláků této vesnice vyjádřilo oproti oprávněnému zplnomocněnci úmysl nechat vesnici ze sutin znovu obnovit. Leč válka překazila jejich záměr a pole zůstala neobdělána.

Pověst o zničení vesnice Schönakwitz švédskými vojsky je nesprávná a je historií zamítnuta:

Začátkem 17. století zaujímal panství Hobzí (=Staré Hobzí) pozemek dnešní obce Starého a Nového Hobzí, Frauendorf, Markéta, Modletice, Nové Sady, Václavov a Wispitz (Bělčice) a bylo z větší části zalesněno. Vlastníkem tohoto panství byl pan Heinrich Zahrádecký von Zahrádek, povýšený v roce 1615 do stavu Svobodných pánů, pán na Jemnici, Wischenau, Kirhau a Stiegnitz, jeden ze 30 zemských ředitelů a zimního krále Kämmerera a rady, zvolených protestantskými povstalci. Přesto měl po potlačení rebelie více štěstí než jeho švagr, německý rytíř Hans Ludwig Krokwitzer von Otten a Neudorf (to je Nové Sady-Neustift), pán na Písečné-Slavětíně, který v zemském řízení zastupoval rytířský stav, a vrchnost Chvalkovická (Qualkowitz), Johann Mathiaschovsky, vlastník v direktoriu. Zatímco tito dva pozbyli svých veškerých statků a ještě seděli v žaláři, byl Zahrádecký císařem Ferdinandem II. omilostněn a byla mu ponechána svoboda a statky. Po jeho smrti pověřil moravský zemský soud vrchnost von Vöttau, Butsch, Grossniemtschitz (Velké Němčice) a Kirchwiedern, aby ocenil pozůstalost Zahrádeckých ve prospěch pozůstalých sirotek Karla Bohobuda a Elizabeth. Toto se stalo v roce 1627 a výměř, datován ze 17. srpna, byl zapsán do česky napsaného Urbáře (správně Urbarium: Kniha pozemkových hypoték a daní) (Moravský zemský archiv, Sign. 353).

Následkem toho obsahoval tehdejší majetek panství kromě panského statku 62 ½ lánu příslušejícímu ke 4 statkům, selské statky ve vesnicích Hobzí (tj. Staré Hobzí, Dolní statek), Nové Sady (/Neudorf, tj. Neustift), Wispitz (Bělčice), Modletice a Schönakwitz. Vesnice Nové Hobzí, Markéta, Václavov a Frauendorf jsou nové výstavby z let 1676, resp. 1707, 1712 a 1715.

Na stranách 191-197 nám tento Urbář (Urbar-správně Urbarium: Kniha pozemkových hypoték a daní) sděluje jména tehdejších 34 dědičných nájemců (sedláků) v dolním statku vesnice Hobzí, ze kterých se do dnešní doby zachoval pouze jeden jediný – jmenuje se Brunner im Untergut (Studna v dolním statku).

Vesnice Schönakwitz, v Urbáři (Kniha pozemkových hypoték a daní) (S. 213-215) nazývána „Wess Czirmakowicze“ (Ves Cirmakovice?), byla již tehdy označována jako zaniklá „táž ves jest nyní dokonce pustá a spálená“. Krom toho ale jsou uvedeni jednotliví sedláci jmény a údajem o rozsahu jejich statků a výnosnosti, takže závěr se jeví jako opodstatněný, vesnice musela být zničena požárem teprve krátce před 1627. A skutečně se dá ze záznamů v Pozemkové knize panství Písečné bezpochyby zjistit, že osada Schönakwitz stála ještě začátkem 30-leté války.

Tak prodal například 1616 Matz Hornicko zu Schönakwitz“ dědictví své ženy Regl, obsahující 31 tolarů Andre Wendlovi v Písečné za 11 tolarů 15 grošů a na den „Pavlova obrácení 1618“ Maurycz ze Schönackhwicz měnu 4 Vídeňské Šoky od Thoma Paukhera v Písečné. Také pekař ze Schönakwitz si bral mezi lety 1603 a 1617 každoročně z domu Andream Siessenbecka v Písečné ročně vyměřené splátky 8 tolarů. (Pozemková kniha Písečné byla založena v roce 1618 panem Hansem Ludwigem Krokwitzerem, sahala ale zpátky až do roku 1580. Nalézala se ve vlastnictví pana Oskara Schillera v Písečné).

Obdělaná půda vesnice Schönakwitz tvořila 11 ¼ lánů gruntu, o který se dělilo 18 vlastníků, bylo to 7 ploláníků, 6 pololáníků a 5 čtvrtláníků. Z těchto 18 vlastníků měl pouze Albrecht Mauritz pustý lán, což bylo zřetelně poznamenáno v Urbáři. Tato okolnost opravňuje předpokládat, že pole ostatních 17 sedláků byla opracována a obdělána, a nebude proto také chybou určit zkázu vesnice požárem do doby mezi podzimem 1626 a jarem 1627. Tento předpoklad je dále podporován skutečností, že ještě v srpnu 1627 byl vypočítán výnos této vesnice z peněžních úroků a naturálií na 8 fl, 18 grošů a 25 slepic. Zároveň činily závdavky celoláníků ročně 20 grošů a 2 slepice, pololáníků 15 grošů a 1 slepice a každý ze čtvrtláníků

musel odvést 5 grošů a 1 slepici (1 zlatý = 30 grošů). Pouze ti dva čtvrtláníci Hammerl a Trybl měli zaplatit peněžní úrok 7, resp. 6 grošů. Předpis těchto peněžních a naturálních úroků by byl zajisté neuskutečněný, pokud by bylo místo již roky předtím zničeno.

Ze zakreslování v Urbáři je dále možno vidět, že 6 sedláků ze Schönakwitz vyjádřilo oproti zemskému zplnomocněnci úmysl své domy opět vystavět „kdyby Pán Buh Pokoj dal“, tedy mír dáti chtěl. Nedošlo ale k uskutečnění jejich záměru a vesnice zůstala trvale zničená. Rodiny, které ztratily střechu nad hlavou museli nakonec své zrušené domovy opustit a zanechaly pole neobdělána. Po roce 1644 nacházíme v matrikách farnosti Staré Hobzí a Nové Sady jejich předpokládané potomstvo: ve Starém Hobzí (Zeiner), Holleschitz (Hochwarter), Modletice (Hammerl, Mauritz a Tobold), Písečné (Hofnickl) a Wispitz-Bělčice (Kargl, Knecker, Neubauer, Rosendorf a Turer).

O stavu vesnice Schönakwitz podává zprávu Urbář (Kniha pozemkových hypoték a daní) uložený v Moravském zemském archivu, založený Heinrichem Burkhardem von Schneidau z 13. prosince 1688: „tato vesnice je již 90 let zpustlá, leží v hezké krajině poblíž Písečné a před Novými Sady, stávalo tam 19 domů. Vesnice byla rozdělena na 2 poloviny silnicí zvanou „Cesta mrtvých“ vedoucí po levém břehu řeky Dyje z Modletic (Mudlau) do Nových Sadů (Neustift). Větší, vpravo ležící část vesnice sahala až k řece Dyji, nápadná terénní vlna v jinak rovné krajině, pocházející od zděných základů domů, jakož i katastrální název „Místo požáru“ označující tehdejší stanoviště vesnice, připomínají ještě dnes zaniklou vesnici Schönakwitz, jejíž pole jsou dnes obdělávána obcí Markéta.“ (Hruška, HB 1952 s. 292-295) (viz také s. 147).

Aby bylo možno pole racionálně obdělávat, vystavěl Heinrich Burkhard, svobodný pán ze Schneidau, syn císařského vrchního Franze von Schneidau, který získal panství Hobzí se spustlým Schönakwitz koupí za 37.000 fl.rýnských 3. srpna 1651, poplužní dvůr (Meierhof) mezi Novými Sady (Neustift) a Wispitz (Bělčice), který byl tak, jako mnoho podobných staveb jednoduše nazván „Neuhof“ (Nový dvůr). Tento statek, který s panstvím Staré Hobzí dne 16. března 1685 přešel prodejem do vlastnictví hraběnky Marie Margarethe Trautson von Falkenstein, je zaznamenán v křestní matrice farnosti Nové Sady (Neustift) již 14. září 1685 jako „Villa Nova“ , dne 05. ledna 1690 a následující dobu až do 27. srpna 1704 desetkrát jako „Neuhoff“ (Nový dvůr), dne 26. června a 8. července 1696, každopádně dle křestního jména nové držitelky „Margarethen“ a dne 26. prosince 1708 jako „Margarethenhof“ (Markétin Dvůr). (HB 1954/386).

Dne 16. srpna 1703 přešlo panství Staré Hobzí (Alt Hart) s „Margarethenhoff“ koupí na úředního kancléře Moravy, Maximiliana Franze von Deblin, který nechal vzniknout při Novém Dvoru, či Markétinu Dvoru (Neuhof nebo Margarethenhof) dnešní osadu Markéta přiřčením 216 měřic pole mladým poddaným z panských vesnic, a to nazval „St. Margarethen“ (Svatá Markéta). Že toto místo mělo být nazváno podle Deblinovy manželky Margarethe Franziska, je nesprávné, protože jméno místa bylo použito již v roce 1696, tedy 7 let před koupí statku Deblinem. Spíše lze předpokládat, že pochází od předešlé majitelky statku, hraběnky Maria Margarethe Trautson von Falkenstein a Rappach.

V roce 1707 byls osada, sestávající z dvanácti domů již vystavěna, neboť křestní kniha Nových Sadů (s. 176) popisuje mezi 18. březnem a 17. prosincem 1707 ne méně než 8 narození z „Margarethendorff“. Statek, který je 26. prosince 1708 ještě v matrice zmiňován jako Margarethenhof, zůstal stát vedle sídliště a byl až v roce 1786 rozdělen mezi 21 osídlenců.

K roku 1754 nám Theresiánský Katastr v Margarethen (Markéta) jmenuje 12 chalupníků na vrchnostenském pozemku, kteří měli dle urbářského znění z roku 1775 přiděleno po 18 měřicích pole a z lučin po dvouspřežních fúrách sena. V době polních prací, sena a žní týdně 2 dny se 2 voly, ostatní čas 1 osoba po 2 dny pěšky na statku robotovat, byli tedy 2 dny v týdnu námezdními dělníky, jinak byli ale osvobozeni od daní a desátků, nepodléhali žádným úrokům a směli bezplatně používat obecní pastviny na vrchnostenském pozemku a každou sobotu sbírat dříví ve vrchnostenském lese, ovšem bez sekery nebo jiných nástrojů. Vlastnictví vrchnosti leželo tedy nadále v rukách vrchnosti, a vlastníci byli tudíž

pouze užitnými vlastníky, kteří v jistých případech mohli být zbaveni tohoto užitného vlastnictví, zvláště kvůli nedbalému hospodářství nebo kvůli zločinu nebo předlužení.

Otázka desátků byla mezi Deblinem a tamnějším novosadským farářem, Jakubem Josefem Tamischem, smlouvou z 15. května 1706, povolenou Olomouckým konsistoriem dne 15. září 1707 tak upravena, že Deblin přenechá faře Nové Sady k užívání 30 měřic osevní půdy k obdělání „Dolní novosadské šíře“ o rozloze 6 ha 74 a 16 m² s parcelami č. 330, 331/1 a 331/2 k použití. Smlouva vznikla proto, že Deblin předstíral úmysl, zřídit dům pro postižené a choré vojáky a totéž získat z výnosu z Markéty (Margarethen).

Po zavraždění zakladatele Starého Hobzí, Josefa Franze Deblina dne 21. června 1784 (neměl to být vážený a oblíbený pán panství), převzalo dle svěřenského určení učiněného jeho dědečkem 1729, vládu nad Starým Hobzím včetně příslušejících vesnic do vlastní správy Ředitelství Státního Majetku v Klosterbrucku. Toto ale nebylo pro stát přínosné a proto bylo celé panství pronajato Johannu Peteru Flickovi, který již v roce 1786 měl pronajatý zámek ve Starém Hobzí, vyjma statků Markéta a Wispitz (Bělčice), které byly dle Raabského dědičného nájmu (robotářský systém) rozděleny jako zbytečné (postradatelné).

Dle zjištěné základní výměry pozemku (533 1/3 čtverečního sáhu) bylo 420 měřic rozděleno mezi 21 osadníků, zbylý rozdíl byl určen jako staveniště a nádvoří, takže každý osídlenec obdržel 20 měřic pozemku. Za to převzal každý věcné břemeno na svůj dvůr, že se zavázal vrchnosti každoročně zaplatit za každou měřici 30 kr peněžního úroku, za domovní úrok a úrok za osvobození od roboty 2 fl, dohromady tedy 12 fl a místo desátků v naturáliích ze všech obilnin ročně odevzdat do úřední kasy Staré Hobzí 2 měřice ovsa „v čistém a nefalšovaném zrně po získané sklizni“. Zemské knížecí daně byly vyměřeny 6 kr za měřici, pro jednoho osídlence tak 2 fl ročně. Vypočtený peněžní výnos 252 fl ročně musel být splacen do Rentovního úřadu Staré Hobzí ve 12 splátkách.

Osadníkům, kteří si nejprve museli postavit svoje obytné a hospodářské domy, bylo povoleno, vzít si bezplatně kámen a písek „jakýmkoliv způsobem“. Dále obdržel každý z těchto osídlenců 400 kusů pálených cihel a 2 šoky sena z panství zadarmo, potřebné stavební dřevo za levnou cenu (proti tříleté lhůtě splacení bez úroků) a pálené cihly za výrobní cenu 3 fl. za 1000 ks.

Potřebné zrno pro letní osev byl osídlencům panstvem zapůjčeno za zpětnou náhradu po sklizni (bez navýšení nebo úroků). Stejným způsobem se panstvo zachovalo se zimním osemem polí určených k obdělání: Náhrada osiva po získané sklizni.

Převzetím pozemků se osídlenci zavázali od 01. ledna 1786 „kuchyně a zachycovače kouře stavět z dobrého materiálu kvůli zabránění požáru, polní cesty udržovat v dobrém stavu, vyvarovat se rozkouskování hospodářství bez povolení vrchnosti a svá zadlužení zaplatit včas, bez ohledu na počasí, škody způsobené vodou, špatnou úrodou nebo jinou pohromou“. (Polly, Deblinovo Ortsgründungen (zakládání obcí) na panství Staré Hobzí, Hruschka – Od zpusťlé vesnice Schönakwitz k sídlišti Markéta, HB 1954, s.386).

Poznámka: O Markétě jsem tolik referovala proto, že v příslušné literatuře nelze téměř nic najít. Ella Polly.

MODES (Matějovec)

Leží 9,5 km severozápadně od Slavonic v nadmořské výšce 652 m, měl 99 domů, 379 obyvatel a 1389 ha pozemku.

Vesnice je položena do formy široké ulice, písemně dokumentována již od roce 1399.

Již v minulosti vedla skrze obec „Císařská cesta“ z Vídně do Prahy; dnes leží na okresní silnici z Českého Rudolce do Nové Bystřice. Za Matějovcem se rozléhají hluboké lesy Landstejnu. Jižně od Matějovce se vypíná kopec Hollabrunn vysoký 721 m.

Kostel zasvěcený Sv. Ulrichovi (Oldřichovi) a Sv. Leonhardovi pochází z let 1744-1747. Ves patřila původně pánům z Hradce; Hermann z Hradce ji vložil 1399 s patronátem a vesnicemi Paczslag, Leskovec, Pewancz, Radischen (Radíkov), Benedin, Stoitzen (Stoječín), Rapolz a Stallek (Stálkov) Johanovi z Krawař (Zemská deska Brno VIII,224), takže panství přišlo k Bilkau (Bílkov) (v roce 1459 patří k Bilkau, od 1597-1630 k Českému Rudolci).

Na nejvyšším bodě vesnice stojí kostel s 38 m vysokou věží; okolo leží hřbitov, obehnaný kamennou zdí. Historie prvního Matějovického kostela je zahalený v temnu. Již v roce 1622 byl popisován jako starodávny. O faře se mluví již v letech 1580 a 1595. Během doby reformace byl Matějovec luteránský, takže farnost byla přičleněna k Rudolci. Ještě 1673 byl kostel pustý a bez oken. Dnešní kostel nechal vystavět tehdejší pán panství z Českého Rudolce, Franz Alexander Hartl v letech 1744-47. Oltářní obraz Nejsvětější Trojice a Svatých pochází od malíře Daniela Legrana (LeGran).

Základní škola byla založena v roce 1788, poté co byla škola z Českého Rudolce přeložena. Zpočátku byla umístěna v domě č. 19, ale v roce 1801 vyhořela. Na této škole vyučoval také Jindřich Christian, který zanechal upomínku - dbát na to a přemluvit každého, aby se nechal proti požáru pojistit. Za Jindřicha Christiana byla škola 1873 přestavěna a vybavena druhou vyučovací místností. Ve stejném roce založil Michael Angelo Picchioni školní fond 300 Zlatých pro celoroční účast chudých žáků (Zimní oděv dne 2.prosince).

K obci náleží 2 rybníky. Klima je kvůli výškovému položení velmi drsné. Matějovec měl dvoutřídni německou a jednotřídni českou základní školu. Obec byla za Třicetileté války zničena a později opět vystavěna. V okolí Matějovce leží obrovské skalní bloky, zvané také

Skořepinové kameny (Schalensteine) nebo Viklavé kameny (Wackelsteine), které jsou charakteristické pro tuto oblast.

Z historie Marzi-rybníku (Marziteich) v Matějovi se dozvídáme ještě některé zajímavosti:

„v územním obvodu vesnice Matějovec, nedaleko kostela a školy, leží „Marziteich“, který je napájen vodou odtékající ze tří rybníků (Kamenný, Vraní a Hladový), a přes jehož hráz vede cesta k „Holomas“ (Holzschlag“ do Unter Radisch (Dolní Radíkov). Při výpusti rybníka vykazuje louka nerovnosti a ojedinele také ještě kameny. Jsou to pozůstatky mlýna, zničeného Třicetiletou válkou a již neobnoveného“s cestou“ Georga Mortze nebo Marczy, ke které náležely tehdy pozemky o rozměru čtvrt lánů. Jejich majitel, jehož jméno přežívá v označení rybníka až do dnešního dne, opustil Matějovec, který ze svých tehdejších 27 hospodářství všechny ztratil zničením, až na pololán Georga Stallekera, a vystěhoval se do Rudolce; toto zjišťujeme z katastru lánů této obce, datovaném 19. října 1678 (Zemský archiv

Brno, Sign. Iglau (Jihlava) 276b), podle kterého se mezi nově založenými lánky objevuje jakýsi „Gierg Marczy“, který se 1664 ujal pustiny Anderleho Kwietana a je každopádně identický s bývalým Matějovským mlynářem Georgem Mortzhem nebo Marzy. – Také v Laskes (Vlastkovec) bylo tehdy jméno „Marczy“ zastoupeno; hospodařil tam 1678 jakýsi Urban Marczy, který 1666 přijal od komise láníků nově založený celolán Jackla Kollera. Jméno „Marczy“ se objevovalo také ještě v roce 1820 ve Slavonicích; podle matriky výnosů z pozemků vlastnil jakýsi Anton Marczy dům č. 54 v Dlouhé ulici (Lange Gasse).“ (Hruschka, „Marczyteich v Matějovi, HB 1952, s.387).

Zaniklé osady u Matějovce:

Eyvanč (1399 Pewancz, 1459 Ewancze) ležela mezi Matějovcem a Dolním Radíkovem; v roce 1399 ještě obydlená, 1459 již zpustlá. Byla to součást Matějovského panství a náležela pánům z Hradce na Bilkau (Bílkov ?). Do roku 1597 patřila k Dačicím, od 1559 do 1597 k Landštejnu a od 1597 k Českému Rudolci. Eywanczerský potok tvořil hranici mezi Matějovskými a Radíkovskými poli; Jeho levý břeh patřil pánům z Telče, pravý břeh Landštejnským.

Puzoschlag (Puczoslag, Paczslag, Pocschlag), taktéž zaniklá vesnice patřící k Bilkauer (Bilkovskému) panství, 1399 ještě obydlený, po husitských válkách před 1459 zpustlý. Pustina patřila 1597 k Rudoleckému panství. V 17. století se jmenovala Patzenhofen. Jméno bývalé osady upadlo v zapomenutí.

Rapolz (1399 Rapocze, 1459 Rapolec, Rappoltz, mnohdy Hartholz nebo Artholz) byla zaniklá vesnice severovýchodně od Matějovce. Jméno dnes bývalé vesnice žije dále v katastrálním označení. Její osud se rovná osudu Eywancz.“ (Tiray, Vlastivěda, s. 171).

* * *

Cesta do Dolního Radíkova se nazývá „Puchem“ a připomíná zde kdysi stávající Pochwerk (stoupovna).

* * *

*

MONTSERRAT (Montserrat)

Je poutní kostel, založený bolíkovskou (Wölking=Bolíkov) vrchností pánem Bartolomějem Tannazoll-Zillem v roce 1651; leží v nadmořské výšce 541 m.

Původně Tannazollem vybudovaná kaple byla v roce 1660 rozšířena majitelem panství Starého Hobzí, generálním strážmistrem Franzem ze Schneidau, císařem Josefem II. v roce 1785 zrušena a cizkrajovským (Sitzgras) farářem Josefem Springerem (nar. 24. dubna 1828 v Chotieschau (Chotěšov), zemř. 16. června 1911 v Cizkrajově) znovu vystavěna. V roce 1672 zde stálo 7 velkých kaplí a několik poustev. Po zrušení nabyla příslušný kostel exekuční cestou vrchnost Starého Hobzí, pan Johann Peter Ritter von Flick, nechal kostel strhnout a tři odsud pocházející sochy (sv. Marie, sv. Jan z Nepomuku, Sv. Markéta) instalovat ve Starém Hobzí.

Kostel Montserrat leží západně od Mutné, na 562 m vysokém vrchu stejného jména. Je pojmenován podle známého benediktínského opatství a poutního místa na Montserratě, horské pásmo severně od Barcelony ve Španělsku, známého místa pobytu zakladatele jezuitského řádu, Ignáce von Loyola (1491-1556).

K historii krátce následující:

V průběhu třicetileté války utrpěl Bartoloměj Tannazoll-Zill při dobytí nepřátelské hradby na rozkaz generála hraběte von Piccolomini 14 ran a slíbil, pokud se uzdraví, že podnikne pouť do Montserratu v Katalánsku. Toto se stalo a jakmile získal panství Bolíkov, vystavěl z vděčnosti na kopci, náležejícím svobodnému statku Bolíkov dřevěnou kapli, kde byla umístěna tmavá socha, podobná montserratské Panně Marii.

Když se přistoupilo v roce 1858 k znovuvybudování poutního kostela, zúčastnili se všichni lidé z blízka a daleka. Tak také vrchnost z Českého Rudolce, Michael Angelo Ritter von Picchioni, c.k. major a profesor stavebnictví c.k. ženijní akademie, který 1857 koupil statky Českého Rudolce a Bolíkova. Od něho pochází konstrukce krovu, který odolával prudkým větrům aniž by byl porušen. 17. září 1865 byl nově postavený kostel vysvěcen biskupem.

O poutním kostele Montserrat píše Rudolf Hruschka v „Der Südmährer (Jihomoravan)“ 1951, str. 193 následující:

„Tento kostel je pojmenován podle Montserratu v Katalánsku a založil jej podplukovník Bartoloměj Tannazoll-Zill, který byl pro své zásluhy s krajským hejtmánstvím v Jihlavě císařem Ferdinandem III. odměněn a dne 27. ledna 1652 povýšen do stavu rytířského.

Dle pověsti měl bojovat ve Španělsku a utřít tam 14 ran. Ve své veliké nouzi se uchýlil k Milostiplné Panně Marii z Monserratu ve Španělsku a slíbil, že v případě svého uzdravení z vděčnosti postaví kapli zasvěcenou Matce Boží. Toto se stalo v roce 1651, poté co v roce 1643 získal koupí panství Bolíkov, a od té doby lid uctíval tuto kapli jako vzniklý památník díky a mezi lety 1712 a 1716 značně rozšířený kostel se „Sochou Černé Matky Boží“ jako mariánské poutní místo.

V roce 1785 byl tento poutní kostel ale císařem Josefem II. uzavřen, stavba byla znesvěcena a Johanem Peterem Flickem, pozdější vrchností Starého Hobzí, koupí získána a zbourána; O tomto jsem se dověděl (Hruschka) v křestní knize farnosti Nové Sady (III/308) následující záznam rukou tmnějším faráře Johanna Augusta Hoffmanna: Dne 29. prosince 1787 byl prodán „nádherný Bergseratský (Montserrat=Bergserratt=hora Serrat) kostel Matky Boží nedaleko Cizkrajova za 140 fr. a při něm stojící 3 obrovské kaple (t.zn.sochy) za 34 fr. Johannu Flickovi, továrníkovi s bavlnou ve Starém Hobzí, licitando. (Dle ústního podání měly tyto 3 sochy být umístěny, a to socha sv. Markéty u kostela, který je zasvěcený sv. Marii a Janu z Nepomuku na návsi ve Starém Hobzí). Dle toho samého záznamu byla Socha „Bergserratské Matky Boží“ farářem Simonem Czastka z Cizkrajova „zcizena (t.j. tajně ukradena) odvezena v nějakém voze a později postavena na hlavním oltáři v cizkrajovském kostele.

Fantazie věřícího lidu shlédla v záhadném zmizení této sochy zásah vyšší moci a spřádala mystické nitky pověsti nejen o této události, ale také o prokleté stavbě znesvěceného kostela. Tak měl být z kamenů tohoto kostela postaven klenutý most přes potok, tekoucí skrz Mutnou.

Jeden den po jeho dokončení – byl to den Božího Těla - se měla nad Mutnou strhnout tak silná bouře, že prudkým návalem vody v potoce byl most zničen. Kameny použité ke stavbě mostu zmizely ale beze stopy a na místě, kde včera ještě stál most, zela nejširší a nejhlubší propadlina.

Část dlažebních kamenů ze strženého kostela si nechal Flick dovést do Starého Hobzí a použil je na vydláždění stáje. Nyní pověst vypráví, že ráno poté co byla vydlážděná stáj předána svému určení, bylo nalezeno 15 kusů mrtvého dobytka. Také ve Slavonicích stojí jeden dům zhotovený z montserratského kostelního materiálu. Je to tak zvaný „Spitzhaus“ (Špicův dům) s číslem 87. Všichni vlastníci tohoto domu měli být viditelně pronásledováni neštěstím, proto docházelo u tohoto domu tak často ke změně majitele.

Dokonce i v našich dnech je tato lidová fantazie neméně živá; vytváří neustále něco nového a přispívá v jejím ztvárnění k víře v mystiku a nadpřirozenost.

Tak se ve Starém Hobzí vypravovalo, že obětavostí lidu za cizkrajovského faráře Josefa Springera v letech 1858-1865 tento kostel povstal z trosk tím, že vrchnost, obce, obyvatelé

a sedláci z okolí darovali peníze, stavební dřevo, cihly a kámen pro tento účel a zajistili zdarma povozy a příruční práce, taktéž mlynář ze Starého Hobzí Gottfried Seidl (1815-1885) se zavázal k bezplatnému dodání písku z Dyje, který je pro stavební účely zvláště způsobilý. On také bezvýhradně a dobrovolně přijímal a plnil veškeré požadavky. Vybral z koryta řeky nepřeborné množství písku, které pro hrubou stavbu kostela dodal. Když se ale mělo přistoupit k omítnutí Božího Domu, jemný písek náhle zmizel a veškeré hledání bylo marné.

Stavba se zastavila. Ve své veliké nouzi se obrátil proto zoufalý mlynář k montserratské Matce Boží o pomoc a jeho modlitba byla vyslyšena; během noci silná bouře nechala vystoupit Dyji z břehů a když voda po několika dnech opět opadla, překrýval louky na obou březích jemný bílý štěrkopísek, takže mlynář jej mohl bez námahy sesbírat a přivézt svému určení.

Z tohoto písku měla nyní být vyrobena oslnivě bílá omítka, která je tak charakteristická pro zdaleka viditelný kostel na Monserratském kopci.

* * *

*

MUDLAU (Modletice)

Leží po pravé straně Dyje mezi Novým Hobzím a Písečným, vzdálené 8 km od Slavonic.

Nadmořská výška 430 m; obec měla 25 domů, 122 obyvatel a rozlohu 217 ha.

Z okresní silnice Slavonice-Písečné vede 1 km dlouhá přístupová silnice do Modletic. Před 2. světovou válkou byla tato ves samostatná obec, dnes je však začleněna do Markéty (Margarethen).

První dokumentovaná zmínka pochází z roku 1353, protože to byla součást panství Staré Hobzí. Ke Starému Hobzí patří do roku 1358. Sezima z Janstein vložil v roce 1375 vesnice Modletice a Čermákovice Ryneschovi von Úlehle, (Zemská deska Brno VI, 242), Chval ze Rzaly pak vložil v roce 1386 obě vesnice Hermannovi z Jindřichova Hradce a tento v roce 1399 opět Johannu Kravařovi (Zemská deska Brno VII, 441; VIII, 270). V roce 1416 se psal nějaký Johann von Mudlau (Jan z Modletic) (AČ VI, 470). A 1463 patřily Modletice a Čermákovice Janu (Johann) a Linhartu (Leonhardt) z Hobzí. (AČ IX, 317). Obě vesnice připadly poté pánům z Jindřichova Hradce, až je v roce 1498 Heinrich z Jindřichova Hradce prodává Bratřím Vladykům Jindřichovi (Heinrich), Václavovi (Wenzel) a Linhartovi (Leonhard) von Zahrádek na Hobzí. (Zemská deska Brno XIII, 13) (Hosák, s. 170). V roce 1627 se vesnice nazývá Modletice u Starého Hobzí a zůstává nadále u tohoto panství.

Vesnice byla přiřčleněna k farnosti Nové Sady a školou připadla do Písečného, poté co škola v Nových Sadech byla přeložena do Písečného.

Bývalá zde stojící vesnická kaple byla po roce 1945 zchátralá a byla odklizená.

Na pečeti z roku 1673 bylo zobrazeno srdce, ze kterého nahoře vyrůstaly 3 květy;

Nesla (pečeť) nápis: S . G . Modlava . 16 – 73

* * *

*

MUTTEN (Mutná)

Je silniční ves 3 km jihovýchodně od Cizkrajova, resp. 4,5 km západně od Starého Hobzí v nadmořské výšce 450 m, měla 53 domů, 239 obyvatel a rozlohu 991 ha.

První dokumentovaná zmínka pochází dle kupní smlouvy vrchního strážmistra Franze svobodného pána ze Schneidau z 3. srpna 1651, poté co získal panství Staré Hobzí po Heinrichovi Zahradeckém von Zahrádek zemřelém v roce 1626 (Moravská zemská deska I/233 Znojemského okresu). Tehdy bylo v Mutné usedlých 10 sedláků a 2 zpustlé domy. V této smlouvě jsou uvedeny všechny obce, náležející k panství. Tak sestává panství Staré Hobzí ze stejnojmenné vesnice (tj. Dolní panství), Modletice (Mudlau), Mutná (Muten), Wispitz (Bělčice), zpustlým Schönakwitz a poplužní dvůr (Meierhof) Hönitz. Za toto zaplatil Schneidau kupní cenu 36.000 rýnských zlatých. 1658 k tomu přibyl ještě svobodný statek Cizkrajov (Sitzgras), kopec a statek Montserrat a 1666 biskupské lení statky Dešná (Döschen) a Županice (Županov?)(Zoppanz), které zůstaly začleněny do celkového majetku až do roku 1692. (Polly, Historie tržní obce Staré Hobzí, s. 69).

Kvůli českému stejně či podobně znějícímu názvu: „Mutice“, „Mutišovice“ je historie vesnice Mutišov (Muttischen), která je zmiňována již v roce 1365 jako „Villa Muthissouicz“, mylně připisována vesnici Mutná (Muten), jak je udáváno ve „Vlastivěda Moravská, slavonický okres, s. 177. Také historik Dr. Lad. Hosák poukazuje na tento omyl ve své práci „Historická topografie země Moravsko-Slezské“. Na straně 170 se v německém překladu uvádí: „všechna sdělení o Mutné, která byla zaznamenána v různých pracích, se musí vztahovat k Mutišovu (Muttischen). Mutná (Muten) je novějšího původu a s jistotou je uváděna teprve 1651 u panství Staré Hobzí. Na blízké vyvýšenině postavil 1650 Bartoloměj rytíř Tannazoll-Zill (Barholomäus Ritter Tannazoll-Zill) kapli Panně Marii Monserratské. Karel Jakub von Tannazoll vložil 1693 polovinu Mutné Johannu Karlovi Salava von Lipa a tento okamžité opět Gregoru Ignacovi Koschianskému von Koschin (Zemská deska kraje Znojmo III, 98); Cyril Josef Anton a Dyonys Ignác Albert Koschinský vložili v roce 1705 polovinu Mutné Maxmiliánovi hraběti von Deblin (Zemská deska Znojemský okres III. 285)

Mutná leží na náhorní plošině na východním výběžku montserratského kopce. Silnicí vedoucí z Peče přes Cizkrajov, která byla vybudována v letech 1908-10, je obec spojena s krajskou silnicí Slavonice-Staré Hobzí. Z Mutné do Slavonic je to cca 4,5 km. Mutná přináležela k farnosti a škole v Cizkrajově. Ve středu vesnice se vztyčuje malá ozdobná kaple.

* * *

*

MUTTISCHEN (Mutišov)

Ves měla 39 domů, 157 obyvatel a rozlohu 527 ha, 500 m n.m. Dříve to byla samostatná obec, dnes je však přičleněna ke Slavonicím. Vesnice leží 3 km severně od Slavonic na úpatí kopce Montserrat, u malého potoka, který teče severním směrem a ústí do bolíkovského potoka. Kaple uprostřed vesnice je zasvěcena sv. Janu Křtiteli a pochází z 19. století.

Dokumentovaná zmínka o Mutišově je z roku 1365. Zda toto platí rovněž pro svého času stejně nazývanou Mutnou, není jisté. 1386 existovala v Mutišově tvrz. 1378 se jmenuje jakýsi Předota podle vesnice „von Muttischen“ (z Mutišova) (CDM XI, 135), který 1386 tvrz včetně majetku v Mutišově vložil Konrádovi Krajířovi z Kraigk. V 15. století se podle Mutišova jmenuje jeden rod Vladyků, ze kterého si jakýsi Filip přibral do společného vlastnictví Jošta z Palowitz. Tak přešel majetek na Čelouda z Palowitz a Johann Čeloud vložil v roce 1482 vesnici Mutišov Stanislavovi von Zahrádek (Zemská deska Brno XII, 10). V roce 1536 patří Mutišov k Urbaneči (Urbantsch), 1610 k Dačicím (Datschitz). (Hosák, Historická topografie, s. 30).

Mutišov je železniční stanice na úseku Slavonice-Dačice a taktéž místo narození akademického malíře Thomase Zacha (nar. 4. prosince 1922), dnes působí ve Frankfurtu nad Mohanem.

Protože popis Mutišova ve Vlastivědě moravské, slavonický okres je nedostatečný a popis Mutné neuspokojivý, chtěla bych zkusit toto napravit, neboť obě obce jsou v zemských deskách udávány jako Mutice, resp. Mutišovice. Hosákovo upozornění při jeho popisu Mutné, že všechny údaje z Mutné musí být použity pro Mutišov. To tedy znamená:

„Přestože není v nejstarších hlášeních učiněn žádný rozdíl mezi Mutišovem (Muttischen) a Mutnou (Mutten), neboť obě jména se píšou podle tvaru „Mutišovice“ (1365 Muthissowicz, 1369 Mutoschowicz, 1369 Mutyschowicz, 1385 Mutischowicz) ustálil se přeci jen na začátku 15. století název Mutišov (1407 Mutissow, 1418 Muczessow, Muczissow, Mutissow). (Tiray, Vlastivěda moravská, slavonický okres, s.175)

Hosák ve své práci „Historická topografie“ s. 30 udává, že se ten dotýčný jmenuje „Předota von Muttischen (z Mutišova) (viz stranu 94) (CDM XI, 135), který tvrz a svůj majetek v Mutišově v roce 1386 nechal vložit Konrádovi Krajířovi z Kraigk. K tomu čteme u Mutné ve Vlastivědě moravské Jana Tiraye na straně 177 následující:

„Před rokem 1365 vlastnil vesnici Předota von Mutišova (tedy Mutišov – Muttischen), který nechal ve stejném roce zapsat svojí manželce Anně 40 šoků grošů jako právo doživotního věna na zdejší vesnici a dvůr (Zemská deska Brno, IV, 294). Tentýž Předota a Štěpánek z Mutišova (Muttischen) prodal v Mutišově (Muttischen) jeden lán pole Dětlinovi z Mutišova, který jej přenechal slavonickému soudci; ležel v blízkosti lánu, který patřil Vitlinovi Bertholdovi. Jiný lán prodal Předota v roce 1385 Petrovi Bendovi (Zemská deska Brno, VI. 13; - VII. 285). Předota bydlel na zdejší tvrzi, kterou následujícího roku s dvorem (Allodialhof), 2 nájemnými lány, malodomkaři, lesem a rybníkem prodal Konrádovi Krajířovi (Zemská deska Brno, VII. 473)- Také Přibík z Mutišova zde vlastnil 3 nájemné lány, které roku 1378 prodal slavonickému občanu a řečníkovi Michaelovi. Po 7 letech rozdělil Michael lány tak, že jeden a půl lánu přenechal Jeklinovi z Mutišova a jeden a půl lánu Weikardovi Pronsultovi z Mutišova (Zemská deska Brno, VI. 629). – VII. 163 v CDM X,203 jsou zmiňováni Bernard a jeho bratři Brandsold a Wykarth z Mucischen (tedy z Mutišova)“.

Od té doby se o historii Mutné mlčí až do roku 1651, tam se píše: V roce 1651 je vesnice zmiňována u Starého Hobzí (viz tam). A zde u starého Hobzí (strana 129) to znamená, že po smrti Heinricha Zahradeckého von Zahrádek byl statek Hobzí dne 17. srpna 1627 oceněn a tudíž známe hospodářské poměry tohoto statku. V tomto popisku chybí Mutná; podle toho je možno usuzovat, že buďto v této době ještě neexistovala, nebo patřila jinému majiteli, zřejmě žádnému pánu z Mutišova.

Dědicové a potomci pastva Hobzí byl Karl Bohobud, syn Heinricha Zahradeckého von Zahrádek, zemřelého v roce 1626. Po jeho smrti bylo zcela zadlužené a válkou zpustošené panství úředně prodáno ve prospěch pozůstalých sirotků. „Statek Starého Hobzí sestával v roce 1651 ze Starého Hobzí, Wispitz (Bělčice), Modletic, Mutné, zpustlých Čermákovic a 6/4 vinohradu v Gnadlersdorfu. Zde se poprvé dokumentovaně zmiňuje Mutná. Dne 3. srpna 1651 kupuje tento statek vrchnost Franz von Schneidau, a od této doby zůstává Mutná součástí panství Staré Hobzí.

U Mutišova pokračuje však popis vesnice dle prvního odstavce (viz shora), a to:

„Srovnáváme-li pozdější popisy, které se vztahují určitě k Mutišovu, vidíme, že 5 zdejších lánů patřilo Přibíku von Slatina (Zemská deska Brno VII, 213), který tyto i s příslušenstvími prodal v roce 1385 Frenclinu ze Slavonic (Frenclin von Zlabings), od něhož je opět koupil Mikschik zvaný Polak (Zemská deska Brno VII, 727).

Tento dvůr patřil Hermannu z Jindřichova Hradce, který jej s příslušenstvím prodal a nechal připsat Ebruschovi (Zemská deska V., 172); do roku 1385 přikoupil tento Ebrusch ještě 3 lány a ve stejném roce prodal dvůr s těmi 3 lány Dětinovi z Mutišova (Zemská deska Brno VII, 287).

Synové Ebrusche byli: Stephan, Philipp, Wenzel, Martin, Peter a Johann, zvaný Dítě, z nichž první tři také zasáhli do historie vesnice.

Stephan prodal jeden lán s příslušenstvím v Mutišově svým bratrům Peterovi a Martinovi, a Mikšikovi, který se také psal „z Mutišova“ jeden a půl lánu (Zemská deska Brno, XI,569;-XII.27). Wenzel přenechal svému bratru Philipovi svoji polovinu ze dvora (Allodialhof) v Mutišově (Zemská deska Brno, XII, 47).

Philip měl za ženu dceru Mikschika, zvaného Polaka, která se jmenovala Anna, a které nechal připsat 70 šoků grošů na svém dvoře (Allodialhof) v Mutišově, na jednom lánu, 2 pololánech a 6 malodomkařích s příslušenstvím (Zemská deska Brno XII, 38); na druhé straně ustanovil Philipp v roce 1420 Joschta z Palowitz právoplatným spolujednatel svým celého majetku (Zemská deska Brno XII,44). Po něm dostal všechno Johann Čeloud z Palowitz a z Budkau, který nechal v roce 1490 vložit do zemské desky svůj statek, který zde vlastnil, vesnici Mutišov, se dvorem (Zemská deska Brno XII, 10). (Zde při tomto slovosledu: „vesnice Mutišov, kterou zde vlastnil“, česky označenou Mutišov, mohlo se eventuelně jednat o Mutnou, přestože po smrti Heinricha Zahradeckého není uvedena jako majetek, ale také se Mutišov nejeví jako patřící k majetku Zahradeckých.). Dědic po Niklasovi Houskovi byl Johann Houska von Zahrádek, který v roce 1536 prodal vše Ditrichovi Dobrovodskému z Dobré Vody (Gutwasser), a to: Tvrz Urbaneč (Urbantsch) a vesnici s lidmi, „které zde mám“, s majetkem, pivovarem, mlýnem, vesnice Chvalkovice (Qualkowitz) s příslušenstvím, vesnice Mutišov (Muttischen) s jejími lidmi, které zde měl, vesnici Nespitz (medovice) a roční odvody z Wispitz (Bvělčice) z lánu Kauschovského (42 Vídeňské groše, 2 slepice a robotu) (Zemská deska Brno, XXI, 3).

Pan Ditrich měl za ženu Kateřinu z Osečan, která po své matce dostala z rudoleckého statku vesnici Liděřovice. V roce 1531 učinila pana Ditricha jeho manželka spoluvlastníkem na Liděřovicích. Tímto způsobem připadla vesnice k Urbaneči.

Nový majitel prodal nenadále získaný statek v roce 1545 Johannovi Bělčovskému z Wispitz (Bělčice),

Něco z ročních odvodů z vesnice Wispitz (Zemská deska Brno XXII, 46;-vesnice Wispitz koupil stejný pán Bělčovský již v roce 1542 od Johanna Housky von Zahrádek. Zemská deska XXII, 37), v roce 1548 prodal Wolfovi Krajířovi, staršímu z Krajgk a na Landštejnu, tvrz Urbaneč s poplužním dvorem (Meierhof=dvorec, také statek), mlýn, pivovar, vesnici Urbaneč, vesnici Mutišov, kterou tam sám vlastnil, vesnici Němčice, vesnici Chvalkovice, vesnici Liděřovice se všemi příslušenstvími a církevním patronátem (Zemská deska Brno, XXII, 64). – Po čtyřech letech prodal Wolf Krajíř vesnici Chvalkovice Johanu Haslovi z Nových Sadů (Neudorf=Neustift) a na Slavětíně (Slawathen) (Zemská deska Brno XXII, 90).

Od té doby má vesnice Mutišov s Dačicemi společnou historii.

Tolik Jan Tiray o historii vesnice Mutišov ve Vlastivědě moravské, slavonický okres (viz strana 175-176). Z toho lze vidět, jak těžké je zjistit správnou vesnici při stejné, resp. podobně znějícím názvu.

NESPITZ (Mešovice)

Leží jižně od Jemnice (Jamnitz) v kotlině z obou stran potoka (Ungersbach).

Medovice měly 37 domů, 191 obyvatel a rozlohu 860 ha. Do Jemnice je to 10,5 km. Tato silniční vesnice je písemně zmiňována 1348. Obecní kaple je zasvěcena sv. Bartolomějovi.

Dříve se vesnice česky jmenovala Šošovice, ale Němci ji nazývali Nespitz. V roce 1348 patřila jako léno k Fratting (Vratěnín), 1487 k Freistein, od 1493-98 k Vöttau, 1536 k Urbaneči a 1564 k Ungarschitz (Uherčice). V důsledku sloučení obcí patří Nespitz (Medovice) k obci Vratěnín (Fratting).

Dříve zde byla hájovna a jižně Nového Dvoru (Neuhof) bývala velká bažantnice. Nový Dvůr (Neuhof – Nový Dvorec) byl panský poplužní dvůr (Meierhof).

* * *

*

NEU-HART (Nové Hobzí)

Leží v nadmořské výšce cca 535 m, mělo 17 domů a ca 68 obyvatel (dnes 16 domů a 17 obyvatel; pouze v létě a o víkendech se dostavují noví majitelé na krátkou dovolenou do dříve Němci obývaných domů).

Nové Hobzí bylo dříve velice oblíbené rekreační místo, a tím zůstalo i dodnes.

Malá obec leží na Dyji a na silnici, vedoucí ze Starého Hobzí přes Janov (Johannihof) do Modletic (Mudlau). Autobusy zajišťují spojení mezi Starým Hobzím a Písečné nad Dyjí. Na silnici do Modletic stojí kaplička zasvěcená sv. Janu Nepomuckému. Kaplička má lucernovitý nástavec a malý zvon.

Katastr má 48 ha polí, 9,05 ha luk, 0,5 ha zahrad, 16 ha pastvin a 6,01 ha lesa. Ostatní okolní pole a lesy patří státu. Až do zestátnění zemským úřadem bylo toto území markraběcím majetkem rodu Palavicini se sídlem v Jemnici (Jamnitz). – (viz Staré Hobzí)

Nové Hobzí je nově postavená obec Antonem Josefem von Schneidau v roce 1676, ležící ca 5 km jižně od Starého Hobzí, ke kterému polnostmi a katastrálně také patří. Jako rytířské sídlo s jednoposchodovým zámkem vystavěným na pravém břehu Dyje, sloužilo hraběcí rodině jako bydliště. Po dostavbě zámku ve Starém Hobzí v roce 1733 Františkem Antonem von Deblin následovalo přesídlení do Starého Hobzí a zámek v Novém Hobzí byl obydlen panským služebnictvem, až jej markrabě Alphons Pallavicini zrušil. Pouze poplužní dvůr (Meierhof=dvorec, poplužní dvůr) patřící panstvu zůstal stát, ale byl v rámci státní zemské reformy dne 01. října 1924 zestátněn.

Anton Josef von Schneidau vybudoval v Novém Hobzí také tříposchodový špejchar (dnes pod památkovou ochranou), pivovar s vynikajícími sklepy ve skálové stěně, bednářský a lovecký dům, dům pohodného a vícero malých domů k ubytování dvorního a služebního personálu. Tím položil základní kámen nového osídlení, které bylo k odlišení od Starého Hobzí nazváno „Neonhard“ – Neuhart (Nové Hobzí). Starý statek v Novém Hobzí je v Registru lánů v roce 1627 uveden jako „Dwuor w Oborze na Reydié“ (t. zn. Dvůr v oboře v zatáčce).

Když Maximilian Franz rytíř von Deblin dne 16. června 1713 zakoupil samostatný statek Nové Hobzí, tvořil tento část vesnice Staré Hobzí, kam je také dnes a taktéž dříve byl začleněn.

Přibližně 250 m proti proudu Dyje stával kdysi panský mlýn. Když byl zámek v Novém Hobzí zbořen, bylo tehdejší stanoviště mlýna zrušeno a mlýn byl přeložen do domu č. 2.

Tato jednoposchodová budova sloužila jako mlýn do roku 1952 a je dnes obytným domem.

*

O panském dvorním mlýně, jak byl mimojiné také nazýván, nebo také „Horter Möll“ (Horterův mlýn), někdy také Modletický mlýn, se bližší podrobnosti dovídáme od Rudolfa Hruschky v jeho zprávě „Údolí Dyje u Starého Hobzí“.

„Mlýn v Novém Hobzí, před založením této obce Antonem Josefem von Schneidau v roce 1676, nazván také „Horter Möll u Modletic“, někdy také „Modletický mlýn“ a „Dvorní mlýn“, ležel původně přibližně 250 m proti toku řeky Dyje na jejím pravém břehu a svoje současné stanoviště dostal teprve po zrušení zámku, na jehož teritoriu je zčásti vystavěna také stodola (u Husy?) a mlýnská budova. Ze starého mlýna se zachovaly ještě zbytky zdí, také dnes stromy zarostlé koryto mlýnského potoka, který asi 107 kroků jižně u teprve později zbudovaného splavu opět ústí do Dyje. Přívod vody k mlýnskému korytu byl prováděn přehrazením Dyje hrází, která byla odstraněna teprve začátkem tohoto století, za správce Josefa Stanieka. Označení nivy jako „Teichwiese“(rybníční louka) ještě dnes naznačuje polohu bývalého mlýnského rybníka. Taktéž majitele starého mlýna známe na základě záznamů ve farní matrice Nových Sadů. Zatížen byl tento mlýn 30 fl úroku a dodávkou 5 měřic pšenice a 120 měřic zrna ročně.“ (1958/146)

V roce 1945 byl mlýn ve vlastnictví Josefa Šuláka, který jej provozoval až do své smrti v únoru 1952.

Hruška odkazuje v této zprávě v časopise „Jihomoravan“ 1958, strana 146, že „vznik Nového Hobzí“ byl zveřejněn v Časopise německého historického spolku“ Brno, 1931,s.57-75.

Mojí předlohou je zvláštní vydání „Vznik obce Nové Hobzí“ v novinách „Nejnovější slavonické zprávy“, vytištěné Hansem Bornemannem, Znojmo, Schlossergasse č. 1, ovšem bez údaje roku.

*

NEUSTIFT (Nové Sady)

450 m n.m., 32 domů, 140 obyvatel, 360 ha plochy. Vesnice leží na strmé vyvýšenině na levém břehu Dyje, 9,5 km východojihovýchodně od Slavonic, je oddělená od Písečné pouze tokem Dyje, je to silniční ves s kostelem zasvěceným sv. Oldřichovi (Ulrich), stojícím na východní straně hřbitova. Ve sklepní klenbě zvonice stojící jižně od kostela se nachází knížecí hrobka Collalto (jméno knížete) z roku 1824. Fara je zmiňována poprvé v roce 1369; 1541 se stala luteránskou a teprve v roce 1626 byla opět obsazena katolickým knězem.

U jižní zdi hřbitova stojí náhrobek bez nápisu, nazývaný „Rytíř na novosadském hřbitově“.

Ještě dnes dobře zachovaný náhrobek, znázorňující obrněného rytíře, byl vsazen obrazovou plochou dolů do dláždění kostela; V roce 1896 byl z dláždění kostela vyzvednut a postaven na severní straně kostelní zdi. Pokrýval hrob pána panství Chvalkovic, Dr. Johanna Ehrenfrieda Schauera, svobodného pána ze Schauerfeldu, který zemřel na mor dne 06. září 1779 a byl pohřben v presbytáriu před hlavním oltářem (viz popis z Chvalkovic).

Jednoposchoďová fara pochází z roku 1776. K farnosti Nové Sady patří: Nové Hobzí, Markéta, Modletice, Písečné, Václavov, Bělčice (Wispitz) a Chvalkovice.

První zmínka o škole pochází z 09. října 1650, ale již během Třicetileté války zde stála škola postavená ze dřeva (1637), která stála na malém školním kopci. V roce 1702 byla zničena bouří, načež bylo vyučováno v domě č. 21, později v domě č. 24, což trvalo od roku 1705 až do roku 1801. 1843 následovala výstavba dnešní školní budovy. Po roce 1919 byla však německá základní škola přeložena do Písečné a do budovy školy byla umístěna česká dvoutřídní škola. Židovská obec měla od 1782 svoji vlastní školu, na které vyučoval školní řídící Ignaz Bauer. (Hruschka, 300 let základní školy Nové Sady).

Neustift (Nové Sady) se kdysi jmenovaly Neudorf (Nový Dvůr). Jakýsi Vojslav prodal Neudorf v roce 1373 bratrům Předvojovi a Rynhartovi, a Chvalovi von Rzavá.

Ovšem již 1349 čteme v Zemské desce poprvé záznam, který se týká vesnice „Neustift“(Nové Sady). Jistá Margarethe nechala svému muži Drslavovi von Lesonitz připsat roční výplatu 5 marek stříbrných (55 hřiven) (podle Brno, I, 8/). Ve stejném roce byla vesnice spojena s Jaispitz, neboť v roce 1351 prodali bratři Ulrich, Sezima a Boček von Jaispitz své usedlosti v Hobzí (t.zn. Staré Hobzí), krom vesnic Chvalkovice a Neudorf (Nové Sady), bratrům Adamovi, Schützovi a Petrovi von Hard, a v roce 1353 prodali tito tři bratři vesnici Neudorf (Nový Dvůr) s 3 lány lesa a ostatním Sezemovi von Plospitz (Plačovice), Simonovi a Vojslavovi von Neudorf za 200 marek stříbrných. Z toho nechal Předvoj, který se psal „von Neudorf“, svojí manželce Margarethe zapsat 120 hřiven grošů jako právo doživotního věna na tento statek.(dle Zemské desky Brno VI, 152,153). Markrabě Johann prohlásil Neudorf v roce 1375 za léno a přidělil je Předvojovi. Statek přešel jako lení na rod Krokwitzerů a Haslů. V roce 1405 se již psali Johann a Peter Krokwitzer „von Neudorf“. (Tiray, Vlastivěda, s. 231). Majitelé panství Písečné – Slavětín, Hans Ludwig Krokwitzer, se psal „von Otten und Neudorf“(von Otten a Nový Dvůr). Zastupoval v zemském direktoriu rytířský stav, zúčastnil se 1620 České stavovské vzpoury a po potlačení ztratil všechny své statky.

Podle Registru lánů ze 14.října 1672 zpustlo během Třicetileté války 10 z 19 domů v Nových Sadech, v Písečné ze 33 hospodářství bylo 17 zničeno a ve Slavětíně z 28 vlastnictví bylo 18 opuštěných. (Hruschka, Bída obce Nové Sady za švédských let, HB 1951, s. 2191).

Uprostřed vesnice stojí socha sv. Jana z Nepomuku z roku 1737 obklopená 4 lipami.

* * *

*

NEUWELT (Nový Svět)

Ca 650 m n.m., 22 domů, 95 obyvatel, je západně od Českého Rudolce ležící obec, která katastrálně a politicky patří k obci Dolní Radíkov (Unter Radisch). Je přiřčleněna k Matějovci, školou patří k obci Dolní Radíkov.

Obec byla nejpravděpodobněji založena na místě zaniklé vesnice Petrůvky v roce 1750. Obec ovšem vznikla již před rokem 1750, ale v katastrech se objevuje teprve od roku 1788 a v obecním lexikonu teprve 1885 a taktéž byla považována za část Dolního Radíkova (Unter Radisch).

*

Petrůvky

Je zaniklá vesnice jižně od Valtínova (Walterschlag), mezi Dolním Radíkovem a Kunžakem (Königseck). Jsou zmiňovány již v roce 1464, kdy nechal vložít Václav z Dolan a Kněžic rudolecký statek Václavovi z Maříže (Wenzel von Maires). 1597 je jmenován Matějovec se třemi zpustlými vesnicemi, a to Rapolec (Rapolz), Eyvanč a Petrovec (Zemská deska Brno, XXXII, 26). Jiná přímá upozornění na tuto vesnici neexistují.

V této visce stál také poplužní dvůr (Meierhof=dvorec, poplužní dvůr) – Petroviče -, který byl v roce 1800 (emphiteutisch?) prodán a pole parcelována. (Hosák, Místní jména, s. 241. Tiray, Vlastivěda moravská, dačický okres, s. 211)

*

Novým Světem se již nacházíme na nejzazší západní hranici Slavonické oblasti. Rozptýlené osídlení je rozděleno na 2 části, z nichž jedna část s vlastním číslováním patří k Valtínovu (Walterschlag). Obyvatelstvo obou částí je české.

PETSCHEN (Peč)

476 m nadmořská výška, 61 domů, 264 obyvatel, 616 ha rozloha, leží 7 km severovýchodně od Slavonic v široké kotlině (muldě). První dokumentovaná zmínka pochází z roku 1349 (Zemská deska Brno I. 105) 1385 patří společně se Slavonicemi k hradu Šternberk (Tiray, Vlastivěda, telecký okres, s. 224; Reutter, Historie Slavonic, s. 26). Některý majetek zde prodal 1407 Svich von Petschen (z Peče) Hansovi von Mesenpek (CDM XIII, 457). Nakonec vlastnil vesnici Wenzel von Petschen (Václav z Peče), který ves roku 1416 prodal Johanovi von Neuhas (z Jindřichova Hradce) a ten ji opět prodal 1445 faráři Nikolausovi ze Slavonic (AC VI. 470, Boček – Sběrka 10.113). Od středu 16. století patřila ves slavonickému špitálu a od 1761 městu Slavonice (Hosák, Hist. Top. S. 19)

Na návsi stojí malá bezvýznamná kaple. Peč je železniční stanice na úseku Slavonice-Dačice.

Vesnice má jednotřídní základní školu. V roce 1790 byl poplužní dvůr (Meierhof=dvorec, poplužní dvůr, statek) parcelován. Obcí protéká potok tekoucí z Liděřovic, který napájí tři rybníky.

Domy ležící na příkrém svahu patří k části „Letní ulice“, která je přiřčena do farnosti Liděřovice; strana ležící naproti, „Zimní ulice“, je začleněna do farnosti Cizkrajov.

Skrze vesnici vede silnice do Cizkrajova; 1,5 km jižně leží železniční stanice a na jihu obce se vypíná 511 m vysoký kopec „Berglos“.

PRAFFENSCHLAG (Pfaffenschlag)

Je osada, vypálená Husity v roce 1423, rozkládající se v lese západně od Slavonic, v dosahu ca 1 hodiny. V letech 1959-1961 byly zrušeny základy obce školačkami 9. třídy základní školy za vedení Dr. Vladimíra Nekudy odkryty.

Vzpomínka na zaniklou ves však nezůstala ve Slavonicích živá pouze pověstí o „Rührfasselbrunnen“ (název studny, v č.j. znamená máselný sud), nýbrž také Pfaffenschlagskou společností „Pfaffenschläger Gemeinde“ – viz Sdružení několika občanů ze Slavonic, kteří získali lesní části této bývalé obce - přetrvávala tato vzpomínka jejich každoročně pořádaným setkáním ve vzpomínkový den Pfaffenschlagu (Pfaffenschlager Jahrtag). V tento den se provádělo roční zúčtování a sloužila se slavnostní mše v kostele Božího Těla v upomínku na Pfaffenschlagskou obec.

V roce 1776 prodal magistrát Slavonic tento Pfaffenschlagský les 43 zájemcům, kteří se připojili k Pfaffenschlagskému sdružení.

Je možné, že tato obec byla založena slavonickým farářem, neboť v roce 1483 povolil farář Georg Plankh s vědomím vrchnosti čtyřem občanům založit v Pfaffenschlagském lese rybník – „Kohlteich“ (překlad asi uhelný rybník-pokud byl černý, jinak Kohl=kapusta,zelí,brukev).

Nejstarší zmínka o Pfaffenschlagském rybníku pochází z roku 1483. V roce 1635 obdržel slavonický farář ročně 30 sáhů dřeva z tohoto lesa, které si sám musel porazit a odvézt.

Středověká ves byla v roce 1423 vypálena Husity. Obyvatelé vesnice potopili své poklady v máselnici do obecní studny. Vesničané uprchli před nepřítelem, někteří se zachránili, mnozí byli povražděni.

Bývalá ves Pfaffenschlag měla polnosti v rozloze 110 ha a sestávala z ca 15 domů, které stály po obou stranách potoka. Domy překvapují svojí velikostí ca 20x10 m včetně přístaveb. Mnohé předměty, nalezené při vykopávkách, se nacházejí ve slavonickém muzeu. (Polly, Pfaffenschlag, SJ 1977, s. 102)

* * *

*

PIESLING an der Thaya (Písečné nad Dyjí)

Leží 9 km východně od Slavonic na okresní silnici do Döschen (Deštná) a je písemně zmiňováno již v roce 1366. To, že je obec zmiňována již v roce 1297 je falsifikát 15. století.

Politicky a katastrálně je Písečné samostatnou obcí, ve které existovaly až do převratu v roce 1918 dvě politické obce: jedna křesťanská a jedna židovská.

Nadmořská výška Písečného je 437 m, vesnice měla 141 domů, 593 obyvatel a rozlohu 1178 ha. V 17. století zde bylo pouze 37 domů, v roce 1794 bylo ve vesnici 67 křesťanských domů se 449 obyvateli a 36 židovských domů s 259 obyvateli; 1837: 92 křesťanských a 35 židovských domů, z toho 515 katolických a 169 židovských obyvatel.

Hanibalem von Schaumburgem nabytý majetek dne 26.03.1626 a kolem 1626 vybudovaný zámek v Písečném je čtyřkřídlový venkovský městský zámek, postavený na místě bývalé tvrze. Obdélníkový dvůr má podloubí; na vnější straně zámku se na dvou rozích nacházejí

2 vyčnívající věže, jedna mnohoúhelníková (polygonální) s kuželovou střechou, druhá je čtyřhranná a má pyramidovou střechu. Na druhých obou rozích jsou šikmo posazené arkýřovité výstupky, které střechu přesahují pouze třídílným renesančním štítem.

V blízkosti zámku byly před rokem 1860 vykopány zkamenělé lidské kosti neobvyklé velikosti. (Brandl, Kniha Moravské Vlastivědy, s. 73 – Handbuch d. mähr. Vaterlandskunde)

Písečné mělo 1 dvoutřídní německou základní školu v jednoposchoďové hezké budově na silnici do Slavonic, poštu, četnické oddělení, dobrovolné hasiče, spořitelnu (Raiffeisenkasse). Písečné náleží k faře Nové Sady.

Někdejší zde silně zastoupená židovská obec měla svoji vlastní synagogu, hřbitov za zámkem na jihu vesnice a jednotřídní židovskou školu s vlastním učitelem.

Dva kilometry jihozápadně od Písečného leží Krokwitzerův dvůr, patřící k panství Ungarschitzů (Uherčice). Na tomto místě stála dříve vesnice, podle které se pojmenoval rod Krokwitzer.

Od roku 1768 patří statek k panství knížete Collalto se sídlem v Uherčicích (Ungarschitz). (popis o Krokwitz viz strana 42).

Polnosti statku Písečné jsou rozděleny mezi území Krokwitz (Krokovice??) a Slavětín (Slawathen). Ve 14. století patřily Krokovice (Krokwitz) pánům z Jindřichova Hradce. V roce 1390 prodal Jindřich z Jindřichova Hradce (Heinrich von Neuhas) tvrz se svobodným statkem a nájemci v Krokovicích Petrovi von Neudorf (=Neustift= Nové Sady) a Hynkovi von Cerekvice (z Cerekvice) (Zemská deska Brno VII, 666). Z popisů Písečného, Slavětína a Nových Sadů víme, že rod Krokwitzerů se pojmenoval v průběhu 200 let podle této vesnice. V roce 1570 byl Slavětín a polovina zpustlé vesnice Krokovice (Krokwitz) vložena Wolfovi Koňasovi z Wiedern (Wolf Koňas von Wiedern) a v roce 1636 se již zmiňuje zpustlý Dvůr Krokovice (Krokwitzhof) (Tiray, Vlastivěda, slavnický okr. S. 197).

V panském obvodu Písečné existovaly vesnice, které zanikly během Třicetileté války a pouze podle jména niv připomínají bývalá místa. „tak existuje na jihozápadní Moravě řada polních niv, které vypráví o hrůzné historii z času velkého umírání lidí a dobytka, z polí a domů, jsou to ta pole, na kterých kdysi stály dvory nebo vesnice, které válka navždy vymazala z historie, a které pozdějším přidělováním nebo vyjadřováním jako „Überländer (mezizemí=mezizemská část území)“ zůstaly novým majitelům cizí.

Brzy se opět zaryla radlice do zaplevelených polí a čeledíní kleli nad množstvím kamenů, které vyorávali a nevěděli, proč radlice tolik vrže, neboť orali brázdy v oblasti, která byla kdysi osídlena šťastnými sedláky!

Tak nám sděluje pověst o zničení vesnice Schönakwitz, že Švédové při jejich válečném tažení přes Jižní Moravu přišli také do Schönakwitz. Vyplenili vesnici, a když příštího dne našli na vesnické cestě – ta se od té doby až do dnes jmenuje „mrtvá cesta/cesta mrtvého (Totenweg)“ – mrtvolu švédského vojáka, vojsko vesnici vypálilo.

Jiná pověst však sděluje, že po marném obléhání města Brna v roce 1645 přišel jeden vojenský útvar do Županovic (Zoppanz), kde byl jeden opozdilý voják jedním Županovickým sedlákem zabit. Jiný švédský útvar se dozvěděl v Schönakwitz, že jeden z nich byl zabit a z pomsty zapálil Schönakwitz, které již nikdy nebylo znovu postaveno. (viz s. 82)

Historie však tuto pověst vyvrací, protože když bylo po smrti Heinricha Zahradeckého panství oceňováno, objevuje se dne 17. srpna 1627 v česky psaném Urbar (Urbarium=Urbář) vedle vesnic Hobzí (Staré Hobzí-dolní statek), Nové Sady (Neudorf=Neustift), Bělčice (Wispitz), Modletice také Schönakwitz. (Hruschka, Zpustlá vesnice Schönakwitz u Písečné v Pověsti, HB 1952, s. 292); viz u Markéty (Margarethen), s. 51).

Také „Sanitz“ je zaniklá osada. „O této osadě se nachází v Registru lánů vesnice Slavětín (Slawathen) ze 14. října 1672 (sign. „Znaim (Znojmo) 232“) následující záznam:

„Také u tohoto statku Piesling (Písečné) se nachází zcela zpustlá ves zvaná Sanitz, která zde zpustla před nemyslitelnými lety a je zarostlá velkým lesem, kromě 43 měřic, které poddaní obdělávají a užívají za úrok“. -Tato poznámka opravňuje k domněnce, že tato vesnice byla taktéž zničena v době husitské. Její jméno se ovšem v polních nivách „Sanitzfeld“ (pole Sanitz) tržní obce Písečné (parcely č. 226-336 a „Saningsfeld“ (asi správně Sanitzfeld) vesnice Modletice (Mudlau) (parcely č. 118-346) zachovalo až do současnosti.

Pouze ve Slavětíně, které taktéž na polním vlastnictví této bývalé obce participuje, postrádáme v parcelovacím protokolu její jméno, které je ale ještě ve staré Pozemkové knize panství Písečné opakovaně uváděno; tak získali koupí „mezizemí“ (pozn. překladatele:pás země mezi zeměmi, zde asi na hranici mezi Moravou a Rakouskem) u „Sanitzen“ resp. „Sainiczen“ slavětínští poddaní Hans Pikusch (1619), Christoph Medlagl (1600 a 1607), Christian Paul (1605), Thoman Škrtl (1603), Lorenz Hoffpaul (1600), Gabriel Škrtl (1595), Görg Weiss (1607) a Paul Tester (1629).

Louka, zakreslená ve slavětínské obecní mapě pod číslem 136 hřebene „Wolfsberg“ (vlčí hora) se jmenuje v lidové mluvě ještě dnes „Soaningswies“, nesouvisí ale se Sanitzenskými polnostmi z Písečné a Modletic, nýbrž leží na silnici Slavětín – Rapolec (Rappolz).

k majetku Písečné, byly ale, jak vyplývá z farní historie Nových Sadů (s. 40), připísány „Rakušanům, Písečňanům a těm z Nových Sadů“ a ti byli povinni odevzdávat desátky faře Nové Sady. Dnes patří pozemky Landschenhof zcela do Unter-Pertholz v Dolním Rakousku.

Na pozemky Landschenhof navazují moravské „Minichhof-meziměstské pozemky“, kterých existuje podle katastrální mapy Písečné čtyři: „Kleine (Malý) Minichhof“ (parc. č. 1782-1860), „Laimige (Lehmige=jílový) Minichhof“ (parc.č. 1861-1879) a „Grosse (Velký) Minichhof“ (parc.č. 1955-1965), komplex polností, který je ohraničený silnicí Dešné (Döschen), resp. Rancífova (Ranzern) a potokem „Wiedenbach“.

Tyto obdělávané pozemky patřily kdysi ke dvěma řeholnickými dvory (Mönchhof) „Schisnawitz“ a „Pataghof“, ležícím v nezávislé dolnorakouské vesnici Ziernreith, a byly, jak je zřejmé z Pozemkové knihy IV v Pernegg, vlastnictvím ženského kláštera Pernegg, který musel oba dvorce (Meierhof=dvorec, poplužní dvorec, statek) včetně pozemků, kvůli zadlužení způsobeném invazí Turků v roce 1529, v roce 1530 prodat pánu panství Písečné Wolfovi Krokwitzerovi von Otten („Die Kirche Niklasberg“ od Aemiliana Greisela, s. 33).

Také z Úrokové knihy založené v roce 1618 Hansem Ludwigem Krokwitzerem von Otten vychází, „že vesnice Písečné z Münchäckern (řeholních polí), které zde byly zakoupeny“, musela platit úroky; Jejich rozsah byl udán „dvěma celými a sedmi polovinami mnišských dvorů (Münchhöfen)“ („Brněnský Týdeník“, 1827, s. 184).

Zbytky jednoho z těchto dvorů se na pravém břehu Dyje, nad dnešním „Rothmühle“ (Červený mlýn), dochovaly až do roku 1845; Měly být v tom roce odstraněny, jak uvádí vrchní učitel Johann Hönigschmied v časopise „Das Waldviertel“ (pohraniční část Rakouska s Českem a Moravou) (1933, s. 147), i s bujícím houštím tamějším panským drábem Písečného Doleschalem. „Úplně odstraněny byly ale až v osmdesátých letech minulého století, za správce Viktora Nagla. Stanoviště druhého dvoru předpokládá tento vydavatel v místě dnešního „Rothmühle“ (Rothova mlýnu); Avšak tato domněnka je klamná, protože podle průvodního dopisu Niklase Krokwitzera von Otten vystaveného pro obec Písečné o pondělku před dnem sv. Ulricha (Oldřicha) 1504, tento mlýn již existoval jako „Wunderleinmühl“ (Wunderleinův mlýn; Wunderlein=malý zázrak/div).

Na Minichhöferská pole navazuje východním směrem „Haidwald“ (název lesa); také tento patřil kdysi k obecnímu území Ziernreith, přešel ale v roce 1692 společně s vesnicí Ziernreith z vlastnictví kláštera Pernegg do vlastnictví panství Drosendorf, které je později prodalo hospodářskému panství Písečné.

Tím je prokázáno, že se někdejší dolnorakousko-moravská zemská hranice nepřekrývá s nynější, nýbrž spíše, jak dokazuje Dr. Josef Lampel ve svém článku „Moravský podíl na katastrálním území zemské knihy“ (Almanach vlastivědy Dolního Rakouska. 1914/15, s. 69-89), musela probíhat severně Minichhöferských polí.

Další zpustošená osada je „Grabitzhof“. První písemnou zprávu o tomto dvoru dostáváme z již zmíněné úrokové knihy Hanse Ludwiga Krokwitzera, ve které tvořil „zpuštělý dvůr Krübitz u Korolup (Kurlupp)“ součástí statku Písečné („Brněnský Týdeník“ /Brünner Wochenblatt, 18827, s. 184). Pod jménem „Krawic“ a taktéž náležející k Písečné, se objevuje tento pustý dvůr ve smlouvě z 25. března 1636 (Moravská zemská deska, Quat. I Znojemskeho okresu, fol. 1), se kterým tento statek získal koupí Eucharius Horst von Poronau, a který pak 09. října 1650 závětí daroval své manželce Marii Katharině. Tato však tento statek prodala jako znovu provdaná Schwabensky von Schwabenitz dne 12. května 1654 (Zemská deska, Quat. I, fol. 62)

„včetně 4 poddaných ve vesnici Nespitz a vším příslušenstvím patřícím od pradávna k tomuto dvoru Krawicz, přítomnými a uprchlími poddanými, vdovami a sirotky“ paní Regině Katharině Berchtoldin, paní na Ungarschitz (Uherčice) a Pullitz, za 3.500 fl. rýnských, každý počítán za 60 kr.

Vzpomínka na tento zaniklý poplužní dvůr (Meierhof=dvorec, poplužní dvůr) přežívá v „Grabitzbreiten“ patřícím k panství Uherčice (Ungarschitz); avšak také obec Korolupy (Kurlupp) mají podíl na polích tohoto bývalého dvorce na parcelách č. 2312-2405. (s. 72)

Wolný (III/460 nazývá tento dvůr mylně „Krilwitz“; Jan Tiray jej ve své „Vlastivědě moravské, slavonický okres“, s. 191 identifikuje jako Krokwitzerův Dvůr u Písečné a přemísťuje ty 4 poddané z Nespitz do Wispitz (Bělčovice)“. (Hruschka, Zmizelé osady na Jižní Moravě, s. 176-178, zvláštní výtisk z Časopisu o Historii a vlastivědě Moravy“, 1942, sešit 3)

Také „Purgstall“ je jedna ze zaniklých vesnic na panském území Písečné. „Podle úrokové knihy Hanse Ludwiga Krokwitzer z roku 1618, o kterou Wolný (III/459) v poznámce pod čarou 6 svoje zjištění opírá, obsahoval soubor statků Písečné v tomto roce vesnice Písečné, Slavětín, Nové Sady, Purgstall, Zoppanz (Županovice), pustinu Sanitz, 4 poddané v Nespitz, 2 celé a 7 polovičních „Münichhöfen“ (řeholních dvorů) a pustý dvůr „Krübitz“ u Kurlupp. Tato zde mezi vesnicemi jmenovaná, dnes jak podle jména, tak také stanoviště zcela neznámá osada „Purgstall“ je poprvé zmiňována v uzavřené smlouvě o Velikonocích 1607, podle které prodal Hans Ludwig Krokwitzer „das Heisl am Purgstall“ (domek v Purgstall), ve kterém bydlel krejčí Görg Khrill, váženému mistrovi Danielu Neubauerovi, zručnému kadlecovi, za 30 tolarů (Pozemková kniha Písečné, s. 260). Již text tohoto záznamu v Pozemkové knize nedává pochybnost, že označení „am Purgstall“ slouží pouze k určení polohy objektu k prodeji v rámci obce Písečné a tudíž nesmí být chápáno jako jméno samostatné vesnice, jak by z výše uvedeného mohlo být usuzováno. Která územní část Písečné byla pod označením „Purtgstall“ tehdy míněna, není těžké vytušit; v každém případě je to starý val na levém břehu Dyje, ležící před Novými Sady a strmě vystupující z louky a tehdy prodaný domek, dnešní č. 95.“ (Hruschka, Zaniklé osady, strana 181).

O „Königswiese“ (Královská louka) v Písečné se dovídáme od Rudolfa Hruschky v HB 1952, s. 437 následující:

„Východním směrem od domu č. 147 v tržní obci Písečné leží 3ha a 19 a velká, dříve panská louka, která je v Knize protokolů parcel obce uvedena pod č. 102 a v lidové řeči obecně nazývána „Královská louka“ („Königswiesse“), je ohraničená tímto domem, polem zvaným „Marklfeld“, Dyjí a silnicí vedoucí z Dešné do Rancífova (Döschen-Ranzern).

Jak přišla tato třížateční louka (dreimahdige Wiese) (žatva 3x do roka), která v roce 1945 patřila k domu č. 14, k tomuto jménu, o tom sděluje ústní podání následující: Již dlouho tomu, jednou v Praze zemřel jeden král, jehož mrtvola byla slavnostním průvodem převezena k uložení do Vídně. Smuteční průvod šel starou poštovní cestou přes Písečné a protože nastalé setmění mu neumožňovalo pokračovat v cestě, musel zde přenocovat. Zatímco lidé průvodu našli ubytování v zámku a v selských domech, byl vůz s rakví krále postaven na louku ležící u silnice, kde zůstal a byl hlídán celou noc. Příští ráno pokračoval pohřební průvod v cestě přes Fratting (Vratěnin) do Vídně;

Od té doby se tato louka nazývala „Königswiese“ (Královská louka) a toto jméno má až dodnes.

V této pověsti v každém případě ještě přežívá vzpomínka na tuto vzácnou podívanou, která byla obyvatelstvu nabídnuta převozem dne 25. července 1564 zesnulého císaře Ferdinanda I. z Vídně do Prahy. Podle profesora Reutterse „Historie města Slavonic“ (s. 74) vyšel v pondělí před sv.Vavřincem (St.Laurenz) (5. srpna) pohřební průvod s bohatou družinou z Vídně a pomalým průvodem došel dne 06. do Korneuburg, dne 07. do Ober-Hollabrunn, dne 08. do Pulkau, dne 09. do Langau a dne 10. srpna, v den sv.Vavřince (St. Laurenzitag) prošel obce Thürnau, Fratting (Vratěšín), Ranzern (Rancířov), Piesling (Písečné) a Slawathen (Slavětín), aby přenocoval ve Slavonicích a dne 11. srpna pokračoval v cestě přes Jindřichův Hradec (Neuhas) a Tábor do Prahy. Takto vedla stará poštovní silnice Vídeň-Praha, která byla založena rakouským vrchním poštmistrem Antonem von Taxis po roce 1526 k poštovním účelům, ve velké mapě od Müllera z roku 1720 nazývaná „Königsweg“ (Královská cesta; Via Regia); Uvedená odpočívadla, mezi nimi také Písečné, představují poštovní stanice, ve kterých se vyměňovali koně.

Jižně od vesnice u Roth-Mühle (Rothův Mlýn), ve starých písemnostech zvaný „Wunderlein-Mühle“ (Wunderleinův mlýn) opouští Moravská Dyje moravské území a tím také Slavonické územíčko. Zde kdysi byla nejvýchodnější hranice panské oblasti, která patřila Pánům z Hradce (Jindřichův Hrade). V roce 1366 bylo Písečné se dvorem a veškerým příslušenstvím Hermannem von Neuhas prodáno Ulrichovi von Schelletau (Želetava). Tento je již 1368 prodal Závěšovi z Písečné. Později bylo Písečné zemskoknížecí léno a teprve markrabě Albrecht v roce 1434 osvobodil Písečné z léna Petera Krokwitzera (vloženo 1496).

1493 zde sedí Nikolaj Krokwitzer, kterému Vladislav II. potvrzuje osvobození vesnice z povinnosti léna. Hansovi Ludwigovi Krokwitzerovi byl statek konfiskován a dne 28. března 1626 prodán komořimu (finančnímu správci obce) a nejvyššímu představenému Hannibalovi von Schaumburg. V roce 1636 přichází Písečné se Slavětínem a tvrzí, ovčínem v Krokwitz, 2 mlýny na Dyji, Novými Sady s patronátem, zpuštěným dvorem Krokwitz a 4 poddanými v Bělčovicích (Wispitz) na Eucharia Horsta von Poronau, po jehož smrti dědí vše jeho žena Katharina, znovu provdaná von Motschlitz. 1696 vkládá poté Georg Wilhelm von Motschlitz Písečné a Slavětín dárce (Donatus) Heisslerovi von Haitersheim, 1733 přechází Písečné, Slavětín a Nové Sady na svobodného pána Antona von Hartig a nakonec prodává Johann Heinrich von Nimptsch 1769 vše Vinciguerovi Tomasu hraběti Collalto. Od té doby sdílí Písečné-Slavětín stejný osud s Uherčicemi (Ungarschitz). – V letech 1925-1927 následuje vyvlastnění Státním pozemkovým úřadem.

* * *

*

PLOSPITZ (Plačovice)

Leží v rovině 6,5 km jiho-jihozápadně od Jemnice a 1,5 km severně od Dešné u malého potoka; 469 m n.m., 10 domů, 70 obyvatel, 259 ha rozloha.

1353 se ves psala Platysouicz, později v různých obměnách, teprve v roce 1728 se jeden rod Vladyků pojmenoval podle této vesnice, z nichž jeden se pojmenoval Sezima von Plospitz. Později byly Plospitz (Plačovice) markrabské léno; Vladislav II. Propustil v roce 1492 Hynka von Batzkowitz (z Bačkovi) z tohoto léna (vložen 1493) (dle Brno XII, 22). Od roku 1528 – 1600 jsou Plačovice součástí Police (Pullitz). (Hosák, Historický místopis, s. 174, Místní jména, Sd. II., s. 252).

Dříve zde existoval také poplužní dvůr, který byl však později rozdělen na sedm dílů. – V obci stojí malá kaple.

Krátký popis vesnice dává Thomass Bartl v „Jihomoravan“ (Der Südmährer) v roce 1950 na straně 69:

„Plačovice patřily k farnosti a škole v Dešné, spravovaly se sami, měly 10 domů, z toho bylo 8 selských domů, jedna kovárna a zadržovací domek (Halterhäusel); poslední byly majetkem obce. Celková rozloha obce bylo 277 ha. Z toho bylo 207 ha polí, 12 ha louky, 7 ha pastvin, 44 ha lesa, 7 ha obecní bažina (Ortsried=také močál, rákosí), silnice a cesty. Dvě selská hospod měla rozlohu 31 ha, dvě hospodářství 30 ha, dvě 29 ha, jedno 28 ha a jedno 18 ha; 42 ha bylo vlastnictví obce. Orná půda bohatá na humus byla obdělána a osetá ca 48 ha pšenice, 24 ha žita, 56 ha ovsa, 24 ha ječmene, 28 ha brambory.

Protože bylo příliš málo suché píče pro velký stav dobytka, v důsledku dosti malé luční plochy, pěstovalo se poměrně hodně červeného jetele pro zelené krmivo a pro sušení. Semena bílého jetele byl vyhledávaný obchodní artikl, který byl vyvážen do Německa a Anglie. Hektarové výnosy nebyly pozadu za Württembergskými (Württemberg=město v Německu). Dosahovaly u pšenice kolem 33 metráků, u žita kolem 30 metráků, u ječmene a ovsa kolem 30 metráků, u brambor kolem 250 metráků.

Vysloveně obilnářské hospodářství vyžadovalo velký počet dobytka. V den vyhnání muselo být zanecháno: 26 koní, 20 hříbat, 6 volů, 64 krav, 60 telat, 60 kusů mladého skotu, 15 ovcí, 160 prasat různé velikosti, 160 husí, 650 nosných slepic a nejméně 500 kuřat.

Při sčítání lidu v roce 1939 měly Plačovice 60 obyvatel. Z nich bylo 9 výměnkářů, 14 dětí ve věku do 14 let. Podle toho bylo k dispozici pouze 37 plnohodnotných pracovních sil, které museli zvládnout nesmírné množství zemědělské práce.

Plačovice byla majetná obec, což prozrazoval již zevnějšek dvora. Zešíroka a blahobytně se zde rozprostíral selský statek s svou řadou oken, dozadu s napojenými stájemi, dřevníky a našikmo postavenou stodolou, které dohromady rozsáhlý dvůr obklopovaly, zvenku na dvůr nebylo možno nahlížet.

Tento selský dvůr se dědil z generace na generaci. Pokud se selská dcera vdávala, obdržela krom státního věna ještě velký ranec peněz.“

Vyhnání německého obyvatelstva z jejich vesnice následovalo dne 07. června 1945 za známých skutečností: Sebrání určitých osob jako rukojmích, výzva obyvatelstva k přípravě k odchodu a následným vyhnáním, partyzány provedené eskortaci, kontrole zavazadel, zabavování věcí, kontroly před překročením dolnorakouských hranic. Zůstala pouze hrstka partyzánů se škodolibými výrazy v obličeji.

Plačovice je rodné místo raubíře Jakoba Fedingera, společníka pověstného loupežníka Johanna Georga Grasela, v trestních spisech zvaného „Fähding“ (možná pronásledovaný, hledaný), mezi svými druhy známý pod jménem „Gams“ nebo „Jackel“. Narodil se (Jakob Fedinger) 11. července 1788 a pokřtěn byl ve farním kostele v Dešné, dne 31. ledna 1818 pověšen. Zatímco jeho jméno všeobecně upadlo v zapomnění, žije jméno jeho mistra „Grasel“ dále ve vzpomínkách těch lidí, kteří byli kdysi domovem na Jižní Moravě, v Dolním Rakousku, a dokonce v oblasti Nové Bystřice (Neubistritz). (Viz str. ??? chybí číslo)

* * *

*

QUALITZEN (Chvaletín)

Leží 4 km východně od Slavonic na jihozápadním výběžku 597 m vysokého kopce Grubberg, v nadmořské výšce 460 m; měl 43 domy, 179 obyvatel a rozlohu 616 ha. První písemná zmínka pochází z roku 1351, kde se píše Chwaliczin. (Zemská deska Brno II, 22)

Domy vesnice tvoří širokou ulici, v jejímž středu stojí malá Kaple zasvěcená Neposkvrněnému Početí Panny Marie. Kaple má na čelní straně věžičku. Pochází z roku 1869.

Celá náves je nahoře i dole ohraničená domy, takže tvoří rovnoměrný obdélník. Všechny domy jsou štítovou stranou otočeny na náves.

Chvaletín měl školu, postavenou v letech 1816-18. Dobrovolní hasiči existují od roku 1929, elektrické světlo bylo zavedeno v roce 1932. – Velký požár 18. září 1790 proměnil všechny domy na Letní straně v popel. Z nejstarší písemnosti fary Slavonic z roku 1369 vyplývá, že „Niklas, sudí Chvaletína a Blbl, obuvník z Chvaletína“ darovali jeden akr kostelu v Čzlewings“ a že Chvaletín tehdy patřil „milostpánu Niclasenovi von Jempnicz (Jemnice)“.

Tento Niklas von Jamnitz (Jemnice) převedl svůj Chvaletínský majetek v roce 1385 do vlastnictví Slavonického občana Johanna Hödnitzera, který ve stejném roce získal koupí od Heinricha von Neuhas (Jindřichův Hradec) také ves Holleschitz a „Ratzlhof“ (jméno vesnice).

Obě tyto vesnice byly s již zmíněným svobodným dvorem kolem roku 1440 v dědickém majetku Bonusy von Qualitzen, která 6 let později jmenovala svého manžela Johanna Rubasche von Hrádek spolumajitelem statku, a tak zůstal rod Rubaschovců von Hrádek vlastníkem tohoto malého statku až do roku 1569. V tomto roce prodaly čtyři dcery Georga Rubasche své otcovské dědictví Zachariášovi z Hradce za 4000 fl. Tento ve své závěti podporoval z výnosů vesnic Chvaletína a Holleschitz jím nově postavenou kapli v Telčském zámku.

Zachariáš z Hradce byl tolerantní ke svým protestantským poddaným ze Slavonic, Chvaletína a Holleschitz. Zemřel 06. února 1589 a byl pohřben v hrobce Telčské zámecké kaple.

Jeho obraz, který jej ukazuje na smrtelném loži, se dnes nachází v Museu města Slavonice.

Za jeho potomků Adama (zemřel 1596) a Joachima Ulricha (zemřel 1604) byly dobré vztahy mezi vrchností a poddanými trochu zkalené, za Wilhelma Slawaty, který si roku 1602 vzal za manželku sestru posledního pána z Hradce (Jindřichův Hradec), Lucii Ottilii, přímo nevlídné.

Přestože byl od narození protestant, pronásledoval po svém přestoupení ke katolické víře své protestantské poddané a nutil je k pokatoličtění, nebo k vystěhování. (Jihomoravan ročník 1954, s.63).

Rod Slawatů ustanovil jako vrchnost schopné správce Ferdinanda Wilhelma (1652-1672), který nechal zavést roku 1654 nový Urbář, Johanna Georga Joachima (1672-1689) a Franze Leopolda Wilhelma (1689-1691), který byl kanovníkem v Passau (Pasov,) a byl Papežem zproštěn svého svěcení, aby mohl dál rozmnožovat svůj rod. Avšak zemřel bez mužského dědice a panství Telč, Slavonice, Chvaletín a Holleschitz přešlo na rod Liechtenstein-Kastelkorn. V roce 1761 toto opět zdědil hrabě Podstatzky-Lichtenstein . Za Leopolda III. tohoto šlechtického rodu, bylo v roce 1849 poddanství sedláků Chvaletína zrušeno.

Osudy Chvaletína jsou s osudy města Slavonice od roku 1569 vnitřně propojené; vesnice trpěla za husitských nájezdů v roce 1437 stejně těžce jako za útrap Třicetileté války, ze které šla do nových časů zle rozervaná. (HB1954, s.345).

Často můžeme v příslušné literatuře číst, že Chvaletín patřil také k panství Staré Hobzí, ale toto není správné. K tomuto je možno číst v „Historie kostela Staré Hobzí“:

„Wolný sděluje v jeho „Církevní topografii“ (III/308), že také vesnice Chvalkovice, Chvaletín a Bělčice (Wisnitz) byly až asi do roku 1745 přičleněny k faře Staré Hobzí. Tento každopádně mylný údaj byl vyvrácen prokázáním vývojem fary Staré Hobzí. Chvaletínští byli od „nepaměti povinni odvádět faráři Starého Hobzí v den sv. Jiří (Georg) (24.04.) každého roku místo desátků z polí 2 moravské tolary (tj. 2 fl 20 kr) a odvádět základní desátek in natura slavonickému faráři....atd.“.

(Hruschka, Kirchengeschichte (Církevní dějiny), s. 8). A to kvůli duchovní podpoře duchovních Starého Hobzí v době luteránské.

* * *

*

QUALKOWITZ (Chvalkovice)

Kvůli bohatému výskytu vápence byla vesnice v roce 1939 přejmenována na Kalkwiesen

(v překladu vápencová louka).

Dvouřadá uliční ves na úpatí 626 m vysokého kopce nazývaného Sonnwendberg (hora slunovratu), leží 7,5 km jihozápadně od Jemnice v nadmořské výšce 530 m, měla 43 domů, 217 obyvatel a 427 ha rozlohu.

První písemná zmínka pochází z roku 1353, kdy ji bratři Adam, Petr a Schütz von Hard (tj. Staré Hobzí) nechali zapsat Sezimovi von Plospitz (Plačovice). V té době patřily tedy Chvalkovice ke Starému Hobzí. V roce 1385 vložil Smil von Police (=Pullitz) vesnici Jemnickému rychtáři Martinovi (Zemská deska Brno VII, 182). V roce 1437 ji Petřík von Lospitz vložil Peterovi Rutoltarovi ze Slavonic (Zemská deska Brno XII, 412). V roce 1494 dlel na Chvalkovicích Nikolaj Houska, poté Stanislav Houska von Zahrádek. Od 1508-36 patří Chvalkovice k Urbaneči. Stanislav Houska propůjčil v roce 1516 Chvalkovickým právo testovat (anebo lze přeložit také pořizovat závět), (soudní předvolací knihy (Půhoň) VII, 80). Wolf Krajíř von Kreigk vložil Chvalkovice v roce 1551 Johannu Haslovi von Neudorf (tj. Nové Sady) (Zemská deska Brno XXII, 907). Dále zde sídlil v roce 1570 Johann Hodický von Hodic (Boček-Soubor 8194), od roku 1589-1600 Wolf Buczinger von Russhof (Zemská deska Brno, XXVII,60; Půhoň XXXII,195) a 1619 evangelický Heinrich Korensky von Terešov, kterému byly Chvalkovice nejprve konfiskovány, potom však jeho vdově a sirotkům ponechány (ČMM 1922,149,Časopis „Od Horácka k Podyjí“ II, 143). Sigmund Kořenský prodal vesnici 1649 za 7500 moravských zlatých Georgu von Fitschen. Potom patřil statek od roku 1653 Johannu Bapt. Schauerovi von Schauerfeld, 1697-1702 Františku Karlovi Bertholdovi svobodnému pánu von Pottendorf. F. Karl hrabě Berchtold vložil 1720 Chvalkovice Marii Anně hraběnce Millesimo, rozené svobodné paní Heissler von Heitersheim (Zemská deska Znojemského okresu IV, 260). František Karl svobodný pán Heissler nechal statek v roce 1720 připsat Heinrichovi Josefu svobodnému pánu von Daun (Zemská deska Znojemského okresu IV, 262) a tento opět roku 1726 Maximiliánu Franzovi svobodnému pánu von Deblin na Hobzí (tj. Staré Hobzí). (Hosák, Historický místopis, s. 170).

Podle písemnosti „Dějiny tržní obce Staré Hobzí od E. Polly, s. 75, kupuje Maximilián Franz von Deblin dne 01. února 1727 od k.k. magistra pro polní nářadí Heinricha hraběte von Daun statek Chvalkovice s poplužním dvorem a ovčínem za 20.000 fl. (1.c.,Kvaternion IV, s. 467).

Dne 1. srpna 1806 přechází Chvalkovice do vlastnictví Johanna Petera Flicka (Moravská Zemská deska, Kvaternion XI, s. 39-48) (Polly s. 89). Smlouvou ze dne 27. prosince 1823 přebírá hraběnka Therese von Trautmannsdorf od Johanna Maxe von Flick panství Staré Hobzí, které sestávalo z vesnic: Staré Hobzí, Nové Hobzí, Mutná, Chvalkovic a všeho příslušenství (Zemská deska Majetkový Kvaternion 14 Znojemského okresu, s.- 260-265) (Polly s. 106). Roku 1843 přichází celé panství Staré Hobzí na Alfonse markraběte Pallavicini. Jeho potomku Alexandrovi Markraběti Pallavicini je v roce 1922 veškeré panství Státním pozemkovým úřadem vyvlastněno. (Polly, s. 144; Hruschka, Tržní obec Staré Hobzí).

„Na mor, zuřící v letech 1679 až 1681 v Slavonické oblasti upomínají dvě pověsti, které se ve Chvalkovicích a Slavonicích vyprávěly. Příšerná nákaza, která vypukla na jaře 1679 ve Vídni ve strašlivé prudkosti a která zasáhla mnohé tisíce lidí – Morový sloup na hrobě ve Vídni připomíná ještě dnes zhoubný rok 1679 -, byla v září 1679, jak zjistil Hruška ze záznamu Matriky úmrtí fary Nové Hobzí (tom.I,s.462/3) zavlečena do Chvalkovic zemským advokátem a Chvalkovickou vrchností Dr. Johanem Ehrenfriedem Schauerem, svobodným pánem von Schauerfeld a přenesla se v roce 1680 také do Slavonic.

Chvalkovická pověst navazuje na tzv. „Frauenwiese“ (ženská louka) východním směrem vesnice, která leží v trojúhelníku, vytvořeném vyústěním Bělčické polní cesty do silnice Chvalkovice-Lospitz, a která vypráví následující:

„Před nepamětnými věky, když se do vesnice nastěhovala „černá smrt“ byly zde (na té louce) pohřbeny tři slečny, které na tuto hroznou nemoc zemřely. Protože neměly žádné pozůstalé příbuzné, měly před svým skonáním odkázat svůj majetek vesnickým občanům; leč tito se tohoto dědictví nemohli ujmout, neboť jim pro obhospodařování chyběly polní stroje a povoz (spřežení)“.

Historické pozadí této pověsti tvoří nepochybně epidemie moru roku 1679, která, jak je patrné z Knihy úmrtí fary Nové Hobzí (tom.I, 462/63), běsnila ve Chvalkovicích mezi 06. září a 10. listopadem 1679 a vyžádala si 28 obětí, mezi nimi pána statku Johanna Ehrenfrieda von Schauerfeld a jeho tří dcer: Klara (zemř. 18.09.), Maria Viktoria (zemř. 19.09.) a Maria Renata (zemř. 18.10.). Jako první oběť zaznamenává Kniha úmrtí samotného pána statku: “08.07.-bris 1679 mortuus redux vinna (Vienna) infirmis Illms. Dns Joannee Ehrenfriedus Baro de Schaurfeldt et 3 hora sepultus in Templo neustiftensis insilit mors Domino

qualcoviensi pagoque toti“.

(V překladu česky: dne 6. září 1679 skonal z Vídně navrávší se již nemocný vysokorozený pan Johann Ehrenfried baron Schauerfeld a byl o 3. hodině v kostele Nové Hobzí pohřben;

Smrt přepadla pána z Chvalkovic a s ním celou vesnici.“)

O strašné síle, se kterou zde mor běsnil, hovoří čísla úmrtí 03., 19. a 14. října;

v obou prvních dnech zemřelo po 3 a 24. října dokonce 5 osob, mezi nimi jedna obyvatelka s oběma svými synky, a budilo to dojem, že tehdy podlehl této strašné nákaze celé rodiny, tak například rodina Johanna Böhma (4 osoby) a rodina tkalce Jakoba Kubelka (3 osoby 19.10.). – (Zráty způsobené nákazou, která trvala od jara do prosince 1679 udává „Malá morová statistika“ Patera Fuhrmanna pro Vídeň a předměstí s okolo 49.000 oběťmi;

(Bermann, („Stará- a Nová-Vídeň“, s. 925/26) udává číslo 122.849). Naštěstí zůstala nemoc omezena pouze na vesnici a s náhlým nástupem ostrého listopadového chladu mohla být

opět potlačena.

Jako pohřební místo pro zemřelé (10 osob mužského a 17 osob ženského pohlaví) sloužil, jak je možno zjistit v Matrice úmrtí, ve dvou případech kostel Nové Sady (baron Schauerfeld a Urula, dcera Georga Sayllera), pro baronessy Kláru a Marii Viktorii Schauerfeld „hrobka ve Chvalkovicích, mimo kostel“, ve třech případech, mezi nimi Maria Renata Schauerfeld na „Chvalkovické hoře“ („in monte Qualcoviciensí“) a ve 14 případech místo „u sloupu“ (ad columnam“). Přesto, že ze tří barones pouze Maria Renata, která zemřela 18. října, našla místo svého posledního odpočinku na Chvalkovickém kopci, zatímco její sestry zemřelé 18. a 19. září byly pochovány mimo kostel na Chvalkovickém hřbitově, směla být vzpomínka na tři nešťastné baronesy Schauerfeld v pověsti zakotvena.

V Písečné podlehl této nákaze chovatel Christian Sturm, který našel svoje poslední místo odpočinku „u zdi“ (ad paristem) a děvče Paula Stallekera „v zahradě“ (in horto).

Všechny tehdejší pohřební místa jsou dnes ve vesnici zapomenuty a na památnou nákazu upomíná již jen zmíněná pověst, jejíž historické jádro je bezpochyby tragická smrt oněch tří nešťastných barones Schauerfeld, kterým tehdy dvůr patřil. Nenašel se nikdo, kdo by jejich ostatky přenesl na novosadský hřbitov; Proto byly pohřbeny na jedné louce východním směrem vesnice, která se od té doby až dodnes nazývá „ženská louka“ (Frauenwiese). (Možná označuje „Frauenwiese“ místo uložení „u sloupu“ (bei der Säule).

Schauerfeld, který statek Chvalkovice získal 05. listopadu 1653 koupí, byl 1654 povýšen do stavu rytířského a 1666 do stavu svobodných pánů, našel svoje poslední místo odpočinku v presbyteriu novosadského kostela před hlavním oltářem. Náhrobní kámen bez nápisu o velikosti 196 x 98 cm, který pokrývá jeho hrob, je velmi dobře zachovalý, protože je obrácený, t.j. byl reliéfem dolů začleněn do kostelní dlažby a představuje povýšeně vytesaného rytíře v životní velikosti v brnění a v dolním pravém rohu rytířský znak Schaeurfeldů se třemi za sebou ležícími hrůznými kameny v šikmém trámu. Při puritánské obnově kostela v roce 1896 byl kámen z dláždění vyzvednut a postaven u severní vnější zdi kostela.

Také skutečnost, že statek Chvalkovice zůstal po smrti Schauerfelda po dobu 20 let osiřelý, mohla podstatu pověsti ještě potvrdit. Statek byl teprve v roce 1697 zemským zplnomocněncem oceněn a vložen dne 24. ledna 1699 svobodnému pánu Karlu Berchtoldovi von Pottendorf.

To, že rytíř na novosadském hřbitově představuje posledního vlastníka dvora Krokwitzerů, je výše uvedeným vyličením vyvráceno. (Hruschka, Dny moru, HB 1950, s. 446; Krátké příspěvky k historii jihozápadní Moravy, ...nečitelné..., s. 160).

Zajímavý může být pro Chvalkovice až dodnes zachovaný propouštěcí list obce Chvalkovice z roku 1516, jehož znění zveřejnil vrchní učitel Hruschka v publikaci „Časopis pro historii Moravy a Slezska“ v roce 1932, s. 162-65.

V této písemnosti přiznal „Stanislaus Hauska von Zahrádek“ (1508-1536), vrchnost z Urbanče a Chvalkovic, o pondělku po svátku „heyiligen Triualtigkeit“ (Nejsvětější Trojice) svým Chvalkovickým poddaným, jejich dědicům a potomkům „po všechny časy“ „Královské právo“, t.j. vedle velkorysosti děditelné a zcizitelné věcné právo proti dodání jednoho robotníka (žence) z každého domu každý rok.

Písemnost na pergamenu, uložená v tvrdém koženém sáčku 43 x 27 cm velká, obsahovala 30 textových řádků a nesla původně 5 pečetí, z nichž pečeť vystavovatele, jímž byl Zahrádek, scházela, zatímco pečetě 4 svědků Ulricha Zahradeka na Hobzí (Starém Hobzí), Wolfa Krockwitzera von Otten na Písečné, Wolfganga Hasla von Otten na Slavětíně a Heinricha Rotschitzera (v originále „Ginder Zichrietschiczer“) na Maříži byly ve více či méně zachovalých fragmentech. Řeč písemnosti je starobylá (archaistická) a ukazovala svéráznosti

rané novohornoněmecké doby. (Hruschka, propouštěcí list, HB 1953, s. 437).

* * *

*

RANZERN (Rancířov)

V nadmořské výšce cca 470 m leží v široké kotlině, 10 km jiho-jihozápadně od Jemnice a 16 km jihovýchodně od Slavonic, na okresní silnici Písečné-Vratěnin. Vesnice měla 55 domů, 256 obyvatel a rozlohu 800 ha. První písemná zmínka pochází z roku 1257. Tehdy darovali bratři Smil, Karquard a Ratiboř von Bilkau faru klášteru Premonstrátů v Geras v Dolním Rakousku (Nieder Österreich), jenž faru v Rancířově zásobil kněžími v nepřetržité posloupnosti až do dnešní doby.

Hezký kostel, který byl vybudován v roce 1765 na místě prastaré kaple, v roce 1646 vypálené Švédy, je zasvěcen Nanebevzetí Panny Marie. V jeho dnešní podobě je to rokokový kostel s třemi oltáři a malbou na omítce. Mohutná západní věž pochází ze 13. století a je to pozůstatek starého kostela, existujícího již před rokem 1385. „Před schody k západnímu vchodu stojí pěkné rokokové sochy sv. Anny, Martina, Jiřího a Jáchima z doby kolem roku 1760.

V lodi kostela plochá klenba mezi pásy na pilířích (pilastrech), na jejichž hlavicích sedí půvabné krůty. Na polích stropu jsou fresky ze štuku, který pokrývá také pásy a okenní stěny. Farní dvůr ukazuje figurální erbovní ozdobný rám vedle vrat z roku 1639.“ (Domov Jižní Morava, s. 221). Ve věži visí tři zvony.

V 15. století patřila polovina vesnice Rancířov klášteru Geras, přičemž druhá polovina patřila v roce 1348 k Vratěninu. Škola byla již v roce 1662 zmiňována jako v dobrém stavu; 1787 byla vybudována nová škola, která však již v roce 1791 vyhořela. Stejně neštěstí se stalo taktéž škole postavené v roce 1867, načež byla postavena dnešní školní budova.

Probošství Eisgarn v politickém okrese Gmünd v Dolním Rakousku s nadací Premonstrátů Geras uplatňovalo vlastnická práva v moravské obci (soudní obvod Jemnice) až do zrušení poddanských poměrů v roce 1848, a to, byla mu podřízena část „Letní ulice“.

Obě části obce byly rozděleny potůčkem; z 57 domů vesnice patří dnes k „Zimní ulici“ čísla 1-19 a zastrčená čísla 51 a 53.

Poddaní obou částí obce však měli kvůli poměrně velkým vzdálenostem od hospodářských korpusů (vzdušnou cestou Rancířov-Geras 20 km, Rancířov-Eisgarn 32 km) namísto povinnosti naturální roboty pro ně nepoměrně výhodnější povinnost odvádět roční daně, což pro „Zimní ulici“ dle Pozemkových knih Probošství Eisgarn z let 1523 a 1563 spočívalo v tom, že 18, resp. 16 poddaných v letech 1523 a 1563 muselo dodat „každoročně do Drosendorfu v den Svatého Martina (11.11.) při svitu slunce jednu bílou husu s červenýma očima (t.zn. dobře vykrmenou) a do Proboštského dvora v Eisgarn v den Jiřího a Michaela 3 pf. Pfenn. (pfund Pfennig=hřívna pfeniků)“ za mezizemské pozemky zpustlého dvora „Schönakwitz“ kromě tehdy běžné daně ze slepic, husí a vajec. Pouze jeden pozemkový poddaný byl v roce 1563 od daní z drůbeže a vajec osvobozen, zato musel udržovat jeden most“. (Hruschka Probošství Eisgarn jako pozemková vrchnost moravské obce Rancířov – Zimní ulice. Typoskript o.J.)

„V Moravském zemském archivu našel Hruschka pod číslem 1450 „Nové Sbírký“ pergamenovou listinu, která se ukazuje, jak je poté důrazně poznamenáno v publikaci „Slavonice město hraběte Slawaty“, jako doslovný opis („Collations (???) - Abschrift (Opis)“) originální listiny ze 13. prosince 1450, zhotovený dne 3. března 1663, kterou nadační klášter Geras mění dědickým sedlákům vesnice Rancířov na jejich skromnou prosbu jak robotu, tak i peněžní a naturální odvody, na odstupňovanou peněžitou náhradu podle velikosti hospodářství, leč povinnost odvodu daně ze slepic a „Besthaupt“(nejlepší vrchol/hlava, výdobytek – něco nejlepšího) ponechal.

„List je daný po Narození Krista čtrnáctset a poté v padesátém roce na den sv. Lucie, večer svatých Pannen“. (tato věta je opsaná ve staroněmčině a pro nás asi dosti nesrozumitelná, nedalo se jinak přeložit)

Uvedená listina je z vícero pohledů zajímavá, neboť se z ní dovídáme, že:

v roce 1450 měl nadační klášter Geras vlastnická práva nad celou vesnicí Rancířov, takže také nad „Zimní ulicí“, která ve druhé polovině 17.století tvořila již část vlastnictví Probošství – Eisgarn;

Rancířovští sedláci byli až do smluvního roku povinováni nadačnímu klášteru Geras robotou a daněmi;

Od roku 1451 byla ve smyslu smlouvy robotu zrušena a změněna na roční peněžní daň pohybující se dle velikosti vlastnictví mezi 6 šilinky a 8 groši;

a

d) odvod „Besthaupt“ (nejlepší výtěžek, vrchol - něco nejlepšího???), který v 15. století, spolu se vznikem rytířské malé šlechty, nebezpečně zhoršil všeobecné postavení sedláků a. který byl požadován také duchovními nadacemi.

Z listiny se dovídáme jména tehdejších osmi dvorů nebo čtvrtlánků, ne však jména celo- a pololánků, protože tito museli platit jednotnou daň, dle proporcí jejich vlastnictví. (Hruschka, Listina vesnice Rancířov z roku 1450, HB 1953/233).

K tomu se dovídáme, že darování patronátu Klášteru Geras v roce 1257 bylo potvrzeno od Olomouckého Biskupa Johanna v roce 1303 a od Smila von Hrádek (Velký Rancířov) v roce 1315. (Zemská deska Brno XIII.5). V letech 1335-65 je uvedený jakýsi Marquard von Ranzern (Markvard z Rancířova) (Ranczir). Také fara byla v 15. století obsazena mnichy kláštera Geras (Premonstráti) (AČ VI. 567; Stavovský Archiv 591 v zemském archivu v Brně). Klášteru Geras patřila jedna polovina vesnice, přičemž druhá byla v roce 1348 přičleněna k Vratěninu, 1487 k Freistein a 1498 k Vöttau (viz tamtéž). Vladislav II. potvrdil klášteru v roce 1511 polovinu vesnice; Obnovení tohoto statku slíbil 1501 Lipoltovi von Krajgk na Zornsteinu (Kniha soudních předvolání Brno XV. XVIII. 57). Později patřila celá vesnice klášteru Premonstrátů v Geras.“ (Hosák, Historická topografie s. 171).

Na severu vesnice se vypíná 507 m vysoký Šibeniční kopec.

Fary Rancířov a Vratěnin tvořily od pradávna část kláštera Premonstrátů v Geras v Dolním Rakousku, založeného kolem roku 1150 hrabětem von Pernegg.

Jak také Hruschka popisuje (HB 1957, s.240), dochovala se rovněž Kniha sirotků obce Rancířov z roku 1645. Z této knihy sirotků datované 23. listopadu 1645, která se nachází ve vlastnictví obce, se dovídáme také jména sedláků této obce během Třicetileté války.

Podle registru lánů z 12. října 1672 bylo tehdy v Rancířově 33 zemědělských usedlostí; z nich připadlo na „Letní ulici“ 19 starousedlíků, na „Zimní ulici“ 13 starousedlíků a jedno nově zřízené hospodářství. Toto nově zřízené hospodářství se nacházelo v držení Marie Schönin, která se v roce 1669 ujala pustiny Schleiffer (Schleifferische Ödung). (Hruschka, HB 1957/240).

V blízkosti Rancířova bývaly dříve různé poplužní dvory, které zanikly z různých důvodů. O nich podává Rudolf Hruschka v časopise „Jihomoravan“ 1953, s. 70, následující zprávu:

Východním směrem vesnice Rancířov leží po levé straně silnice, vedoucí do Vratěnína (Fratting) niva „Koberkitz“ s „G´ Schlössl (zámeček?)“ (parcela č. 929), která označuje místo zaniklého poplužního dvoru „Koberkitz“. Kdysi ve vlastnictví „šlechtického pána Leopolda von Kraigk“, tento dvůr obýval v roce 1435 Niklas von Latein, který jej prodal v den Sv. Michaela toho samého roku počestnému čeledínu Hannsu Fülserovi a Paulu Siebenländerovi (uvedeno „den Siebenländer“, což by mohlo znamenat zvanému sedmizemskému) za 40 šoků grošů „guter Silberner Pragerischer und Mährischer Müntz“ (dobré stříbrné pražské a moravské mince). Pole dvoru Koberkitz přišla později k panství Uherčice (Ungarschitz), byly však v roce 1628 již obhospodařovány těmi 15 poddanými Zimní ulice Rancířova, kteří museli odvést tomuto panství kromě „tuctu dřevěných misek na Nový rok, nebo za každou 3 kr“ robotní daň ve výši 15 fl 52 kr a desátek. Kdy tento dvůr, který je v „Protokolu o Rancířově“ v roce 1675 uloženém Eisgarnerovským proboštem Ezechielem Ludwigem Vogelem nazýván ještě „Höffl (dvoreček)“, zpustl, není možno zjistit.

„Schanowitzhof (Schanowický dvůr)“, kdysi v blízkosti Rancířova stojící poplužní dvůr, poprvé se objevuje pod jménem „Schonowitz“ a tvoří součást léna, které Karel IV. propůjčil v roce 1348 spolu s tržištěm Vreting (Fratting=Vratěnín) Heinrichu von Waldsee (CDM, VII/791). V roce 1523 byl tento poplužní dvůr, uvedený v pozemkovém katastru proboštsví Eisgarn jako „Schonabiczhof“, již zpustlý a jeho pozemky byly v užívání držitelů ze Zimní ulice Rancířova, za což každoročně museli odvádět „geen (???) Trossendorf (Drosendorf v Rakousku) v den Sv. Martina o slunečním svitu jednu bílou husu s červenýma očima (t. zn. dobře vykrmenou husu) a na den Jiřího a Michaela po 3 hřivnách pfennigů proboštsví Eisgarn. V roce 1761 zahrnovaly Rancířovské „Schanowické pozemky“ 16 částí a byly rozděleny mezi 11 osadníků Zimní ulice. Na polích někdejšího Schanowického dvora participuje však také tržištní obec Fratting (Vratěnín) s pozemkovými parcelami č. 3280-3438.

„Bititzhof (Bitický dvůr)“. Polní niva „Bititz“, ležící jižně od Rancířova, nazývaná také Pithitz, Spitzitz a Piditz, upomíná s připojenými loukami nazývanými „Hofwiesen (louky patřící ke dvoru)“ na poplužní dvůr, který zde kdysi stál, který, jak dokládá vrchní učitel Hans Kouřim v „Dějiny obce Rancířov“, byl písemně zmiňován již v letech 1303 a 1319 (viz u Vratěnína (Fratting), s. 64; Hosák Historická topografie, s. 176) a patřil nadačnímu ústavu Geras. Po zpusnutí dvora, muselo to být již před rokem 1600, uplatňoval jmenovaný dobročinný ústav hradní právo nad lénem Piditz v Rancířově a rozdělil nakonec, jak je zřejmé z pozemkové knihy roku 1665, oněch 6 celo- a 3 pololány pozemků léna Piditz mezi 11 držitelů pozemků z vesnic Rancířov a Tiefenbach (Hluboká) proti úhradě roční peněžní daně, která se pohybovala mezi 1 šilinkem 13 pfenniky a 3 šilinky. V kodexu „Codex diplomaticus moraviae“ (V/155) se objevuje tato dřívější osada pod jménem „Spitzitz“.

Nakonec je ještě připojeno, že „Peitschwitzfelder (pole Peitschwitz)“ jsou v každém případě pojmenována taktéž podle poplužního dvoru, kdysi na tomto místě stávajícího, a byly přiděleny k obci Tiefenbach (Hluboká), vzniklé teprve v roce 1600.